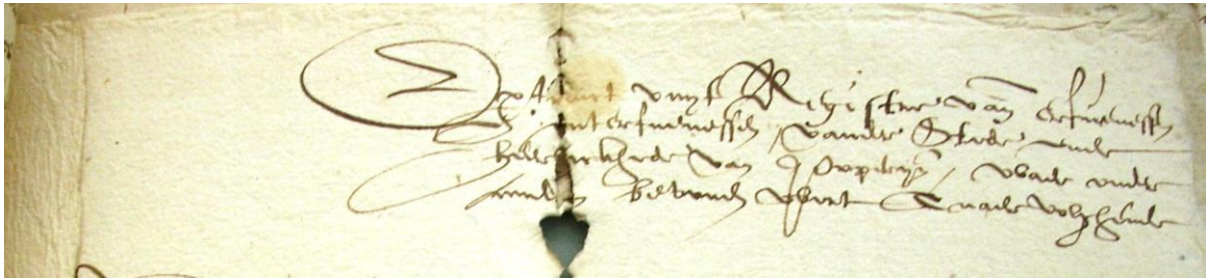

Jaar 1589

Inhoud

16 januari 1589 - Verkoop van de Cleine Croone
21 januari 1589 – Taksen op de grond
26 januari 1589 – Huishuur
30 Januari 1589 – Nieuwe register van de halmen
4 februari 1589 – Spaanse schepen
6 februari 1589 – Mouterie op de Overdam
20 februari 1589 – Vage landen
18 - 26 februari 1589 – Oostendenaars
2 maart 1589 – Een huwelijksvoorwaarde
10 maart 1589 – Jan Stragier heeft een ‘baeyden ruun’ gekocht
17 maart 1589 – Akkerschade
20 maart 1589 - De dienaars van de baljuw versus Jaques van Reninghe
Maart 1589 - Christiaen versus Baey
1 april 1589 – Soldatentoestanden
7 april 1589 – Een roode meckkoeye gehuurd
30 mei 1589 – Verpachting van de impositien
30 mei 1589 – Draperie
8 juni 1589 – Soldaten
23 juni 1589 – De dis geeft een lening
26 juni 1589 – Jacob Merlevede versus Christiaen Liebaert
1 juli 1589 – Ancheel Ghies versus Ghelein Verclyte
3 juli 1589 – Hommelhof in de Eekhoek
8 juli 1589 – De soldaten van Oudenburch
25 juli 1589 – Lamotte te Poperinge
31 juli 1589 – ’t Weddinckstick in de Hellehoek
31 juli 1589 – Hommelhof in ’t Wappelgaete
14 augustus 1589 - Brief van Dela Motte
14 augustus 1589 – Fourage te Poperinge
22 augustus 1589 – Herberg de Volckenbergh
9 september 1589 – Het Spaans hoerken van de kapitein
28 september 1589 – Brief van de drie colleges van Poperinge aan de abt van Sint-Bertin
25 oktober 1589 – Maillard de Ruddere vertrekt uit Poperinge
26 oktober 1589 – Een schillede melckoye
27 oktober 1589 – Oostendenaars
14 november 1589 - Requeste om opnieuw herberg te houden
14 november 1589 – Gloire – Bossaert
15 november 1589 – ’t Garnisoen van Oudenburch
29 november 1589 – De dochter als medepachteres
5 december 1589 – Plakkaat over bier alleen met hop
22 december 1589 – Fransois Lebbe verkoopt een cauwede merrie
31 december 1589 – De straten moeten zuiver gemaakt worden
December 1589 - Christiaen Clinckemaille vesus Christiaen Baert
December 1589 - De Leeuwe
1589 – Bevolking in Veurne ambacht

16 januari 1589 - Verkoop van de Cleine Croone – processen

Extrait vuyt register vande erfvenissen ende onterfvenissen vander stede ende heerlicheide van Poperynghe, waer onder andere bevonden wert tnaervolghende

Alaert De Roode heift gecocht

jeghens meester **Gheeraert Baervoet** als procureur over **Lambrecht Fey ende Maycken** zyne huusvrauwe,

blyckende by procuratie, totale ende irrevocable,

ghepasseert voor burchmeesters ende schepenen vande stede van Poperynghe,

ter date den iijde januari 1589 ende ondertekent J. Mazeman –

een vierendeel lants ofte daer ontrent **hommelhoff** zynde, ligghende upde **Crombkestraete** inde Eeckhouck, van zuuden Pieter Thooris, van noorden opde zelve straete, ghemene metten cooper, met den helft vande catheylen daerop staende

Item noch de helft vande erfve ligghende op de **Couttere** onder dhofstede ghe-naemt **de Cleine Croone**, met de coutterrente scoopers laste ende achterstaelen van dien totter daeghe van hedent,

Ende dat omme de somme van achtenveertich ponden parisis tvoorseide, ghereet ghelt met halm, v schele parisis ter godtspennyng, drye pnden parisis ter lyfcoope ten laste vanden blyvere

Ghehaelmt over erfve upden xvjde januari 1589

21 januari 1589 – Taksen op de grond - Augustyn VanHermelghem

Op den 21sten van januarius; op dezen tijdt zoo gebeurdet dat geheescht was op 't Westquartier eenen zeer grooten heesch op de zeven casselerien van Ypre en de acht prochien, te weten wel 20,000 guldens de maend, om betalinge te doene **an 't garnisoen van Grevelinge, Duynkerke, Nieupoort**, op de sterckte tot Veurne en te Bergen St. Winocx, om de zake te communicueren en te handelen, en men zeyde dat op alle landen, die gecultiveert zouden zijn, welk op elk gemet komen zoude wel iij lb. by jare, alzo lange als de 20,000 zouden moeten gegeven zijn, en 't land ofte de pachters over al bystier waren, dat zy zoo lange getravailleert hadden geweest van het krijgsvolk.

26 januari 1589 – Huishuur – Processen SAP 116 B – nummer 90

Ghehoort by burghmeesters ende schepenen der stede van Poperinghe,
Den heesch van tweendertich ponden parisis tsjaers, ter cause van huushuere verschenen twee
jaeren danaff tlaetste ghefallen den eersten in lauwe xvc lxxxix, met costen voor henlieden
ghemaect vanwege **Cornelis ende Franchois vanMaerle**, heeschers by pandinghe ter
eendere zijde

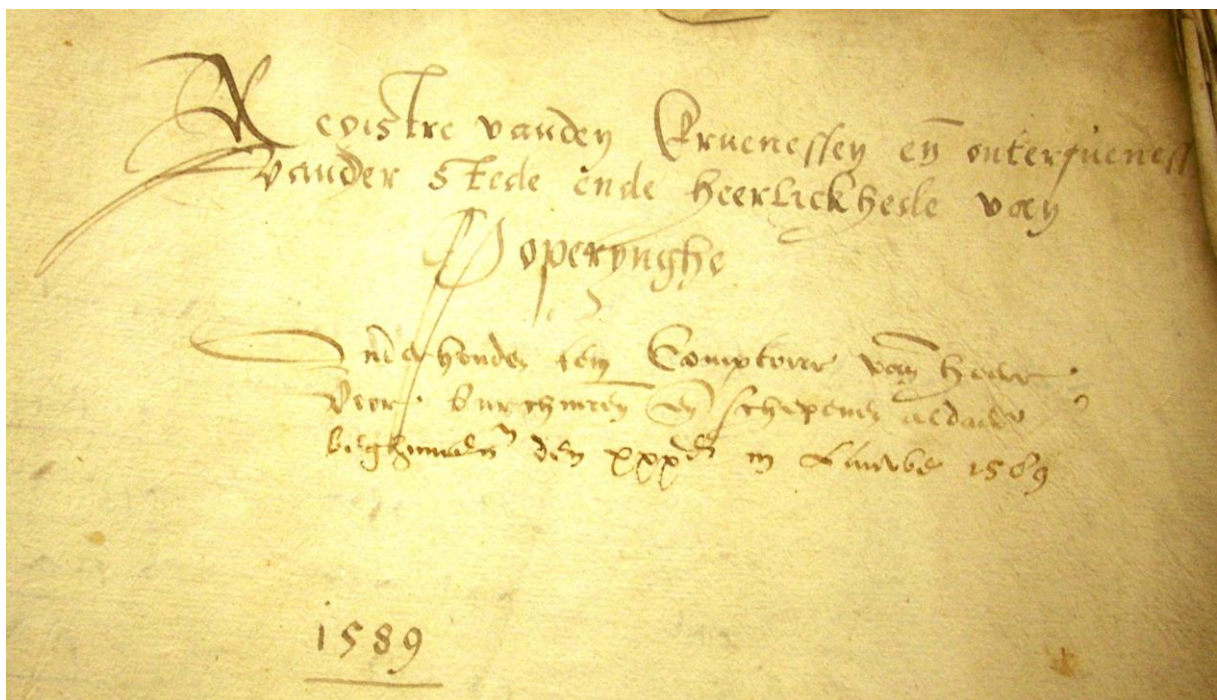
Jeghens ende ten laste van **Christiaen Doom**, verweerder, ter andere

Ghehoort de confessie vande verweerder, daerby kennende de schuld, hem verheescht midts
payment, alle bewys van noodelicke refectie an tgoed ghedaen,
hebben dienvolghende den verweerder ghecondempneert ende condempneeren hem midts dien
inde betaelynghe van voorseide schuld, payment als boven ende in de costen vanden
vervolghe

Actum ter vierschaere, den xxvj ste vanden voorseide maend van lauwe xvc lxxxix

J. Mazeman

30 Januari 1589 – Nieuwe register van de halmen - Halmen SAP 366

Registre vanden ervenessen ende ontvervenessen vander stede ende heerlicheide van
Poperynghe

Onderhouden ten comptoir vande heere door burghmeesters ende schepenen aldaer
begynnende den xxxde in lauwe 1589

*Er wordt een nieuwe register opgesteld voor de verkopen van de gronden, waaruit we ook
geregeld gaan putten.*

4 februari 1589 – Spaanse schepen – Augustyn VanHermelghem

Op den 4de sporkele, zoo kwamer een droeve mare datter ontrent Havre-le-grand wel 30 **Spaensche schepen** bedorven waren, al meest geladen met vaste spyse, 't welk clagelijk was, haddet Godt zoo niet belieft; want 't was al verloren, schepen, menschen en goed.

6 februari 1589 – Mouterie op de Overdam - Halmen SAP 366

Den vjde in february 1589

Lauwys Makeblyde

heift ghecocht teghens **Joos Plaetevoet**

als maedelaere van tsterfhuus van wijlen **Dieryck Roen**

blyckende by letteren van autorisatie

tvierde van de erfve metgaeders txvj de in de cathelen, huusen, stallen ende meuren,

mouterie ende de cleene huusekens daer de voornoemde cooper nu woont up den **Overdam**

– streckende van vooren up de straete,

achterwaer tot **'t kerckhof van Onze Vrouwe**,

de zuutzyde de presbiterie ende derfve van Frans Devos –

van noorden **de verbrande hofstede** van wylen Cornelis Conduut

omme de somme van xxtich ponden grooten vlaemsch tvoorschreven

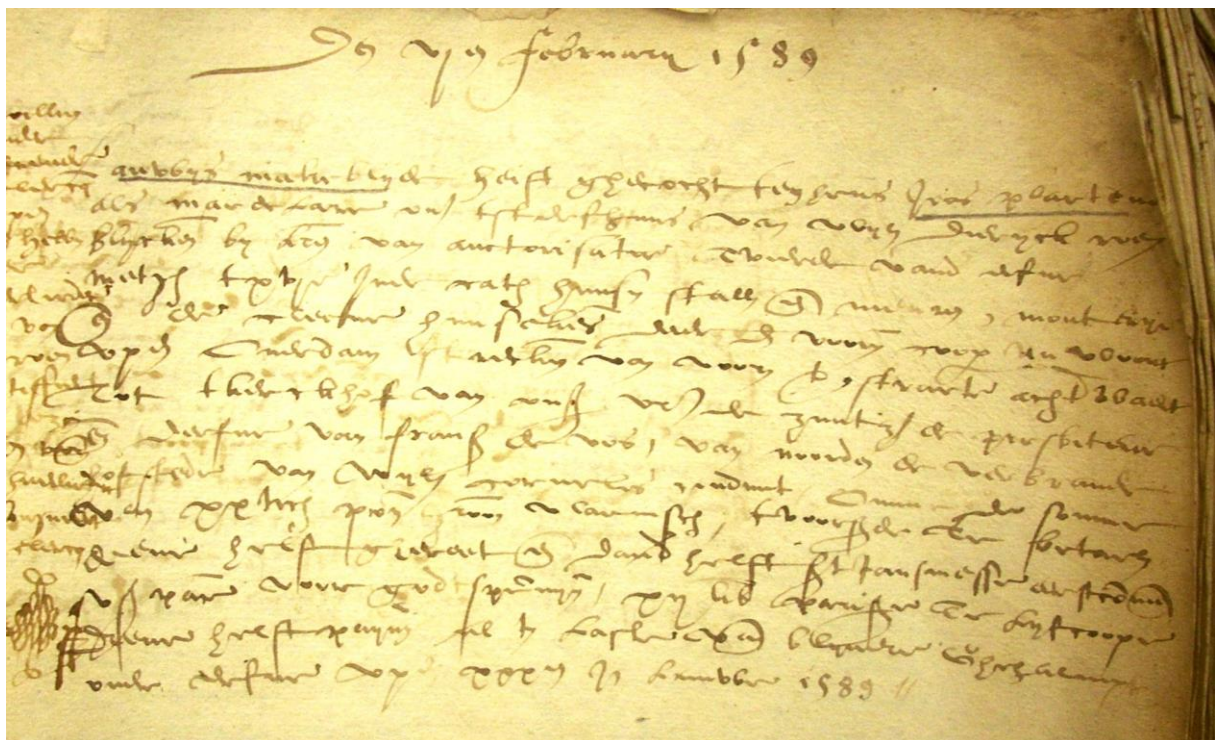
te betalen deene helft ghereet ende dander helft Sint Jansmesse eerstcommende –

v schele parisis voor godspenninck –

xij ponde parisis te lyfcoope –

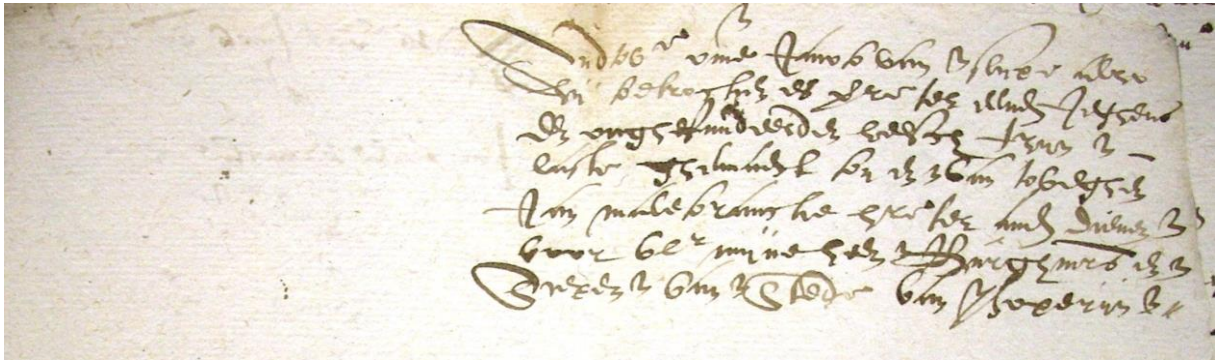
deene helft penninghen alte laste vande blyvere

Ghealmp over erfve upden xxxde in lauwe 1589

Gezien de omschrijving kunnen we dit erf situeren aan de huidige Boeschepesstraat en achter de Onze Lieve Vrouwekerk. Opvallend is verder de vermelding van een verbrand erf.

20 februari 1589 – Vage landen - Processen – SAP 115 – nummer 68

Andwoorde omme **Jacob vande Slype**, also hy betrocken es **verweerder** ter eenen Jeggens den onghefundeerde heesch tzynden laste ghemaect by ende van weghen **Jan Malebrancke**, heescher ten anderen
Dienende voor ulieden, myne heeren burghmeesters ende schepneen vander stede van Poperinghe

1

Alvooren es waerachtich dat de voornoemde verweerder vut crachte vande placate van zyne majesteit, **ter noote gheleyt heeft vaeghe landen**, de zelve vyndende onghecultiveert ende onbenoot ende ignoreerende wien de zelve mochte hebben ende toebehooren

2

Nu es zo dat binnen middelen tyde, den heescher tzelve vernemende, dat zyne rauewe ende onbenoote landen ten labeure gheleyt waeren; heeft hem gheadresseert an den zelve verweerder ende naer zeker propoosten, heift hem dezelve landen toeghelaeten, noch een jaer te ghebruucken, zonde daervooren eenen verghelt te doene.

3

Mids welcken concluderende, tendeert tot absolutie dienvolghende zal dheescher ghecondempneert wezen inde costen vande vervolghen, ter tauxatie biedende den verweerdens

Ghedient den xxste februari 1589

Ook al uit de voorgaande weergegeven ommestelling van het jaar 1588, bleek dat er gronden door de boeren in gebruik waren, waarvan ze zelf niet wisten wie de eigenaar was. Waarschijnlijk gaat dit hier ook over een dergelijk geval.

18 - 26 februari 1589 – Oostendenaars - Augustyn van Hermelghem

Op den 18^{den} sporkele, was gepromoveert by provisie **Hammerlon, dit Sanders**, om te zyne capiteyn van den convoeye tot onderstand; zoo heeft hy met de gezellen en met zijn volk naer Waesten getrocken met den trommele om in 'tbrèe den vyand noch te zoeken en om te convooeren, die 'tbegeirde; hy quam 'savonds, ontrent den 4, binnen Ypre.

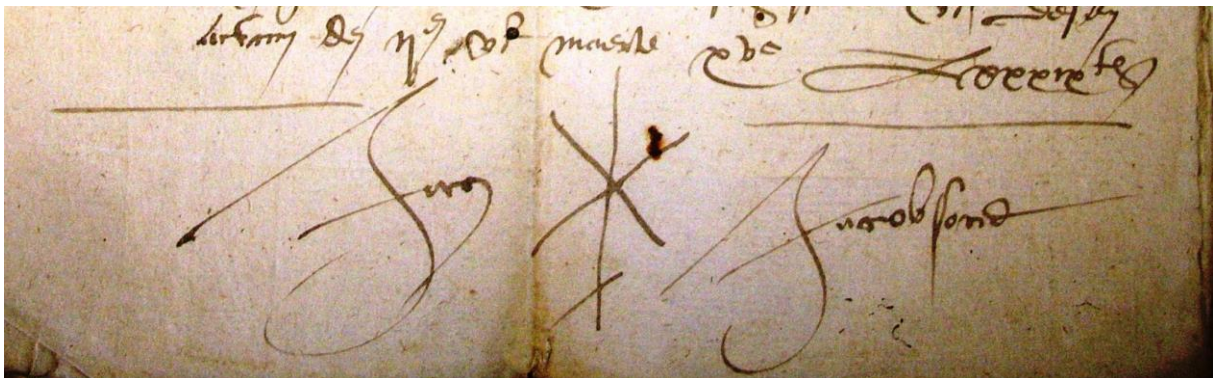
Op den 26sten sporkele, zoo was 't **Crake-Zondag**, maer 't was t' Yper te zeere verwandeld, want over 25 jaren quamer coopluysen by duysenden, maeralsnu zoo en volgde dat niet, want er droomde niet zeer d'een coopman jegens den anderen, maer met de quade maren zoo van Vrankrijk als van Oostende, daer of men zeyde datter veel nieuw volk in gekomen was, zoo hield men dobbel wachte, en daer wachten wethouders 's nachts ook mede, want den tijdt qualijk stond. 's Anderdags, maendag zijnde, zoo stelde men eenige cramen ter maert, gelijk op eenen zaterdag, en op dezen dag zoo wasser raport gedaen, datter op de Waesten causie gezien waren veel Oostendenaers, die naer Meesen trocken en naer Kemmele, en van daer

naer Reneghelst, en hebben 's nachts sommige pachters gevangen. Geleyn Sanders, op den xxviij sporkle, trock uyt mette convoeyenaers, om hunne Oostendenaers te zoeken, van 's nuchters ten vier uren, maer en hebben elkanderen niet konnen vinden, zy zijn t' huys wederomme gekeert; aldus was 't een vreeselijk reysen in allen kant.

Op den 4^{den} maerte, zoo was't waerachtig dat tot Brugge gearriveert was zeer vele amonizie, wel 44 groote stukken artillerie, als cartauwen en canons tot 14 schepen; en van deze weke zoo kwamen eenige schepen tot viere toe, en quamen tot Oudenburch in de vaert van Ypre met goed convoey, en Oudenburch gepasseert zijnde, zoo trock 't convoey wederomme naar Nieupoort, en de schepen meenende vry te wezen zijn gevallen in de handen van die van Oostende, en hebben die geplondert en berooft, en daernaer 't vier daerin gesteken.

2 maart 1589 – Een huwelijksvoorwaarde - SAP 116 A – nr. 19

Jan Jacobssone, cuerbroeder vande stede van Poperynghe, ghetuucht ende verclaerst noch in goede memorie thebbene, dat zekeren cleenen tyt eer dat **Jaeneken Floors, wedwe van Michiel Mormestyn**, ondertrouwe dede **met Lambrecht vanden Doene**, heeft zoe gheweest tsynen huuse met **Jaeneken Baroens**, huusroute van **Gayfer Moenaert**, aldaer tsynder kennesse, de voornoemde huusvrouwe van Gayfer Moenaert verclaersde tot tvoornoemde Jaeneken ende zeide –
ziet wedwe, zoudt hy woorden ofte zawaerheit hebben jeghens lambrecht Vanden Doene, uwen apparenten bruudegrom, den voornoemde Lambrecht es ten achtere, de wedewe van Jan Vandermeesch,
de somme van xxxij ponden grooten, croyserende de penynck zesthiene vut voorder pennynghen die de voornoemde wedewe Vandermeesch opghenomen hadde van myn joncvrouwe **Vande der Clyte**, croyserende de pennynck xvjde – 16 - op belofte van garrant ende indemnyteyt,
zo over de capitaele vande voorseide xxxij ponden groten als van Jaerelixsche verlopen tot de oplegh van diere – waer op voornoemde Jaeneken Floors verandwoorde ende zeide hebbende **een goet hommellaer** – Ick zal de zelve schult aflegghen ende quyten – tselve belydende voor de waerheit – onderteeckent dit met zynen hanteeken ter presentie van **Nicolaes van Langhemeesch ende my Gheleyn de Conynck**, schryfver van desen
Actum den ijde van maete xvc lxxxix tich
Jan Jacobssone

10 maart 1589 – Jan Stragier heeft een ‘baeyden ruun’ gekocht - SAP 395 - Renten
--

Jan Stragier kent schuldich tzyne **Jan Teerlynck** present - **Jooris Teerlyck** zynen broedere
ende de kennesse accepteerende –
de somme van elff ponden grooten vlaemsch –
over de reste ende volle betalinghe van xxiiij pond van coope ende leverynghe van een
baeyden ruun -
te betaelen te paesschen eerstcommende ter heerlicke inninghe ende executie - daerinne
verbindende tvoorseide peerdt- omme executie -
Actum den x maerty 1589 -
Present Willem van Beveren ende Diedeman - schepenen

17 maart 1589 – Akkerschade – SAP 468 – Resoluties
--

Ter vergaderynghe van Baillyu, wet ende raedt den xvijde marty 1589 es vernyeut de cuere
vande ackerschaede hier naervolghende

Eerst dat niemandt wie hy zy, woonende binnen de barrieren van der stede ofte daerbuuten,
zal moghen houden loopen, leeden, steken ofte laten loopen steken ofte leden by daeghe ofte
by nachte
eenighe peerden, merrien, cachtelen, ossen, koeyen, calveren, schapen, lammeren, geeten ofte
verckens, cleene ofte groote
in vruchten, geersserien, meerschen, taillen, elsten ofte andere ghoedynghen ghelegghen
binnen der cuere ende schependomme deser voorseide stede
daer de voorseide beesten zouden moghen schaede doen, groot ofte cleene,
op de boete van lx – 60 - schele parisis van elcke beeste, by nachte bevonden
ende xxx schele op elcke beeste bevonden by daghe in schaede zoo voorseid es –
tjste derde ten proffycyte den heere,
t-ijde ten proffycyte vanden officier, tbeslach doende
ende tlaetste derde ten proffycyte van de aenbrynghere
welck beslach zullen doen de bailllyu, ampmen, dienaers vande heere, officieren vande
ackerschaede ende ommelopers voorzitters

Item daer de voornoemde beslagghers zullen bevinden ofte connen achterhaelen eenighe vande
voorseide beesten in schaede, zoo voorseide es,
zullen die schutten als van ouden tyden, indien dat doenelick wert,
dat meer zullen daertoe moghen roupen ende nemen ter kennesse twee gheloofweerdighe
personen, ghebueren ofte andere eerst ghereet,
emmers ende ten minsten eene, die ghehouden werden met den beslaeghere de kennesse te
nemen ende sal den beslaeghere daarna procederen ter innynghen vande voorseide boete int
vriendelicke ofte by justitie naer dat van noode wert.
Item daer de zelve officieren eenighe beesten bevindende in schaede,
die niet en zullen connen schuuten noch ghetuughen vanden een ofte twee zoo voorseid es,
zullen worden by justitie gheloofd wesen op haerlieder eedt,
midts daerby affirmerende te heylighen,
dit zy zonder respect van vriendschap ofte viantschap
de voorseide beesten een ofte meer in schade bevonden hebben ende dat zy die niet
behoirelick en hebben moghen schutten noch oock en hebben connen vinden eenighe
ghetuughen omme de kennesse te nemen.

Item alle welcke boeten zullen opgebracht zyn by eede ter snede, ter ghoeder trauwen ende
ghelyck van oude tyden

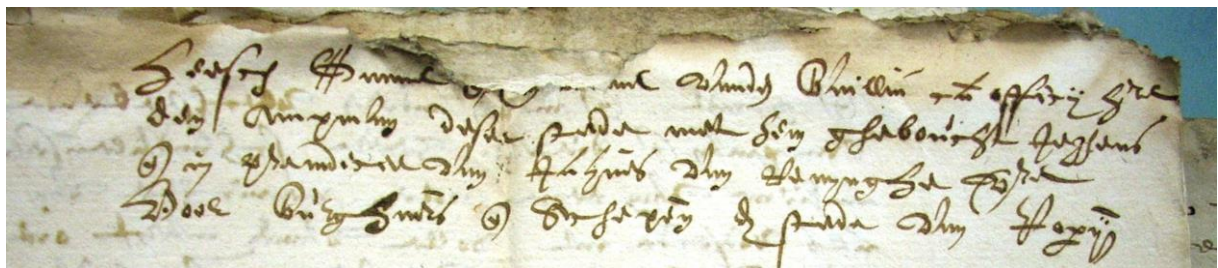
Item indien yemandt gheen officier zynde eenighe vande voorseide beesten bevonden in zyne ofte oock ander lieden schaede, zoo voorseid es, jae moghen dartoe roupen, een ghebuer ofte andere andere gheloofwaardige persoone, omme tsamen de kennesse te nemen ende de boete in te draghen eenighe vande voorseide officieren midts danaff profficteren tderde zoo voorseidd es.

Item alle die by eenighe vande voorseide beesten griefft ofte schaede zullen ghedoocht hebben, groote ofte cleene werden ghehouden binnen derden daeghe; emmers corts naer dat daer haerlieden kennesse ghecommen wert, by twee ofte drie officieren van de ackerschade doen overzien ende grosseren de zelve schade, hemlieden ter cause van dien betaelende eenen reedelicken loon ende zullen daernaer de ghonne de voorseide beesten toebehoorende, ofte andere toesprekelick betrecken voor justitie, omme naer ghehoir ende preuve te vercryghen condempnatie ten laste van partie als naer ordene van recht.

Item werden de voorseide officieren van de ackerschade verbonden daertoe ende tot tnemen vande kennesse vande voorseide schaede te verstaene, zonde weygheringhe, excuse ofte dilay, op tverbandt van haerlieden eedt tallen tyden des versocht synde Actm ten camere ten daeghe ende jaere als boven ende ghepubliceert ten bretesque **den iijde aprilis**

20 maart 1589 - De dienaars van de baljuw versus Jaques van Reninghe - Processen – SAP 115 – nummer 72
--

Heesch omme de dienaeren vanden bailliu, causa officij, heeschers, den ampman, deser stede met hem ghevoucht, jeghens ende in prejudicie van **Jaques van Reninghe**, verweerder, voor burghmeesters ende schepenen derr stede van Poperinghe

Alvooren den heescher doet te noteren dat den voornoemden ampman over eenighen tyt den verweerder ghesommeert heift tot betaelynghe van alzulcdke somme van pennynghen, als hy **Nicolaes Vander Doene**, by acte van condemnationen an **Jan Vanden Goosteene**, van imposte, schuldich en ten achteren was.

Tot inninghe van welcke, den zelven ampman eindelynghe bedwonghen wiert, den verweerder faictelick te executeren, hebbende hun overzulcx op den **xxste maerte laetstleden**, bevolen zyn huys van costen te houden **inde herberghe van den Hoerne**, tot dat hy zyne voornoemde crediteuren zoude ghecontenteert hebben op de boete hiertoe staende.

Welck huys van costen, den verweerder, de justitie misachtende, niet en heeft ghehouden, zynde alzoo ghevalen in den zelve boete.

Zulcx dat den zelven ampman ten verzoucke van sheeschers voornoemde crediteuren ghenootzaect wiert op den iijde – 3de - april laetstleden tot saysieren s' verweederders **twee**

peerden die de heescher ten zelven daeghe vutghaende over de marct deser stede, ghespannen in sverweerdens waeghehene,
 twelck den verweerder ghewaere zynde, es daertoe ghecommen ende ziende dat de dienaeren by laste vanden zelven ampman de zelve peerden wilden wech leiden,
 zeide dat hy tzelve niet toelaeten en zoude met groote verbot, **heetheit** ende irreverentie. Hebbende overzulcx den verweerder den zelven ampman ende dienaers by alle middelen hem moghelick zynde, weerstaen ende ghepoocht tzelve exploict te beletten,
 nemende t'cordeel vanden toom vande zelve peerden ende draeyende tzelve rontsomme zynen eenen aerm ende handt,
 ende metten anderen wechstekende den zevlen ampman ende dienaers,
 wesende schandaleuselicck ten anziene van eene groote menichte van volcke
 als wesende int volle van de maerct ontrent den xi – 11 - euren up eenen ordinairen marckedach.
 Deur welck ghewelt ende rudnesse vanden verweerder den zelve Augustyn heift moeten tzelve coordeel in sticken snyden, zo hy de zelve peerden konde wech doen leiden ende zyne executie volcommen.
 Gheduerende welcken den verweerder, den zelven ampman veele injurien annegheseyt heift, hem dreighende dat hy hem tzelve wel verleeren zoude.
 Al twelcke wel ghedeurende den tyt van **een quaertier** eurs ende bet in groote dilipenditie ende misachtynghe van justicie die den verweerder ende elcken schuldich es te eeren ende reverenderen.

Mids welcken de heescher nemende conclusie, sverweerdens laste, tendeert ten fyne dat den verweerder by ulieden heeren sentencie diffinitive ghewyst ende ghecondempneert zal zyn te compareren in ghebannen vierschaere ende aldaer verclaeren al tgonne voorschreven hem hertelick leet te zyne met interdictie van derghelicke niet meer te doene op branden ende arbitraire correctie
 ende zal toedien de verweerder ghecondemneert zyn inde boete van xxx – 30 - pond parisis ten proffyte vanden heere ende van ghelycke xxx – 30 - pond parisis ten proffyte vande voornoemde ampman,
 ende toedien in eene somme van lx – 60 - pond parisis,
 den helft ten proffyte vanden aermen ende d'ander helft vanden kercke van Sinte Bertens deser stede,
 metsghaders inde costen ende misen van justicie emmers vuterlick in alsulcke andere pene ende amende als den juge bevynden zal te behooren

Implorerende, etc.

Met presentatie van preuve.

Hieruit leren we niet alleen dat de dienaars van de baljuw het soms wel moeilijk hadden maar ook dat de boeten ten proffijte van de heropbouw van de Sint Bertinuskkerk kwam.

Maart 1589 - Christiaen versus Baey - SAP 115 – nr. 73

Hendrick Goltzius

Interrogatoire met resumptie van heessche van ende inde naeme van **Jacob Christiaen**, vader van synnen zoone inde zelve qualityet heescher,
 jeghens **Pieter Baey**, ghedaeghde verweerder

Voor ulieden heeren burghmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe

Alvoren te materie voor handen dient ghepremitteert dat de verweerder op den zondach voor vasten avent die leet inden avent soy vindende heeschers soone **ghenaempt Hans** ontrent de deure vanden huuse aldaer jeghenwoordich wont **Cornelis Lauwick**, sheeschers zoone vresende zwaerheit, heift naer huus ghegaen in zulckerwys heift de verweerder hem vervolght tot sheeschers hofsteede al waer hy hem voorziende van eenen bercken stock heift hem daer mede zeer furieuselick gheslegghen op zyn lichaeme ende onder andere eenen slach verleent op zyn hooft met open wonde ende lopende bloede.

De verweerder hem met 'tvergaende ghewelt ende extorsie niet deporterende verleende hem andermael met den selven stock eenen furieusen slagh op zyn lichaeme daer mede den selven stock in twee stycken brack.

Ende alsoo sheeschers vanden herde opghereght wesende, vresende van voorder grief es ghelopen tot byden hove van maerten van Ryssle, sheeschers ghebuer, ende den verweerder hem vervolghende heift hem aldaer andermael seer furieuselick gheslegghen, inder voughen ne hadde gheweest het belet ende de hulpe van Jan de Moor wert appartent dat de verweerder sheeschers zoone van levende lyve te doot zoude ghebroght hebben.

Tvoorgaende presupponerende alzoo dheescher es voor ulieden heeren gheconveniëert gheweest by meester Gheraert Barvoet, chirurgien, de zelve wonde ghecuriert hebbende om betalynghe van zyne cuere, heift dheescher de verwerder ghedaen daeghen in grante om vande zelve cuere ghesudoteert ende ghegarandert te wezene, ende overmits de verwerder ontkennende tselve garrant als dat hy sheescher zoone niet ghewont ende ghequetst hade, es dheescher by ordonantie interlocutoire gheadmitteert ter verificatie van zijne heesch, de welke hy doet by desen.

Jan de Moor – Cornelis Lauwyck

Believe dien volghende te examineerene de ghemargineerde persoonen op teerste, tijde ende tijde artikel vande voorseide interrrogatoire hmeliden vande selve lectuere verlenende ten fyne hy vanden ghetuughen ende verificatoren wat zy ghesien ende in memorie hebben.

Boven tvoorgaende te ondervraeghen de onderschreven persoonen of de verweerder tot hemlieden niet beleden en heift, dat hy sheeschers zoone seer taemelick gheslegghen ende ghequetst hadde, te kennen ghevende onder andere spraeke hebbende ter cause vande subjecte saeke met ghelycke worden zijne vader en can hem niet castien – ick moghte hem selven castien, metsgaeders

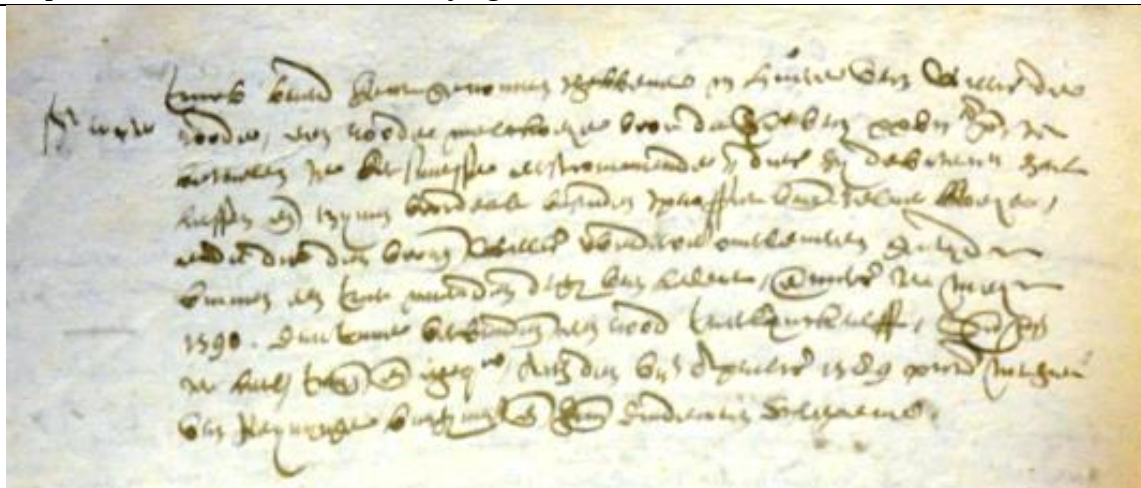
Cornelis van Beddeleem – Sebastiaen de Waeghemaekere – Jacob Verslype

D'heeschers zone presenteert zijnen eedt suppletif daer de requieriert ende van node wert. Nemende hier mede concludie, d'heescher tendeert ten fyne dat de verwereder ghecondempneert wert hem te indempneren costeloos ende schadeloos te gaeranderene jeghens den cherurgien de voorgaende wonde ghecureert hebbende, zal bet vorts ghecondempneert wesen inde costen vande vervolghen ter tauxatie daer toe ende op als implecierende.

1 april 1589 – Soldatentoestanden – Augustyn van Hermelghem

Den eersten april, wezende Paeschavondt, zoo hadde de goedeweke geweest **zeer schoon lustich weder** naer den tijdt, en daer en was niet zonderlincks gebeurt dan op den Witten Donderdag, ontrent den xi – 11 - uren in den nacht, zoo waren gekomen sommige Yrsen ontrent den Hoogen Zieken, **om coebeesten te stelene**; waer af de landtlieden van de Tourhoutstrate tot op de Boterstrate allarme riepen op de stede om hulpe, 't welke den voocht by die van der wachte was te kennen gegeven, zoo dat men capiteyn Hamerton uytsond met 30 ofte 40 gesellen t' hunlieder assistencie, en de Yrsen hadden genomen ix – 9 - ofte x – 10 - koebeesten en twee swynen, maer waren hunlieder weder genomen ontrent Capelle te Poele. **In de passchen-mesdagen** begonste men wederomme te sprekene van het afkomen van eene partie van den legere, want 't carroy van Cassel-ambacht en Bergenambacht trock al naer Nieupoort, en op **den vi april** zoo wasser groote vergaderinge ontrent **Oudenburch**, en daer waren wel meer dan 30 vendelen voetknegten en 400 peerden; het scheen datter eenige intelligentie was met die van Oostende, want men zeyde dat het zeer wel gemunt was, maer 't en wilde niet valideren, en op den vii april zoo trock elk naer zijn kwartier; men sprak wonderlijk van Vranckrijck overal.

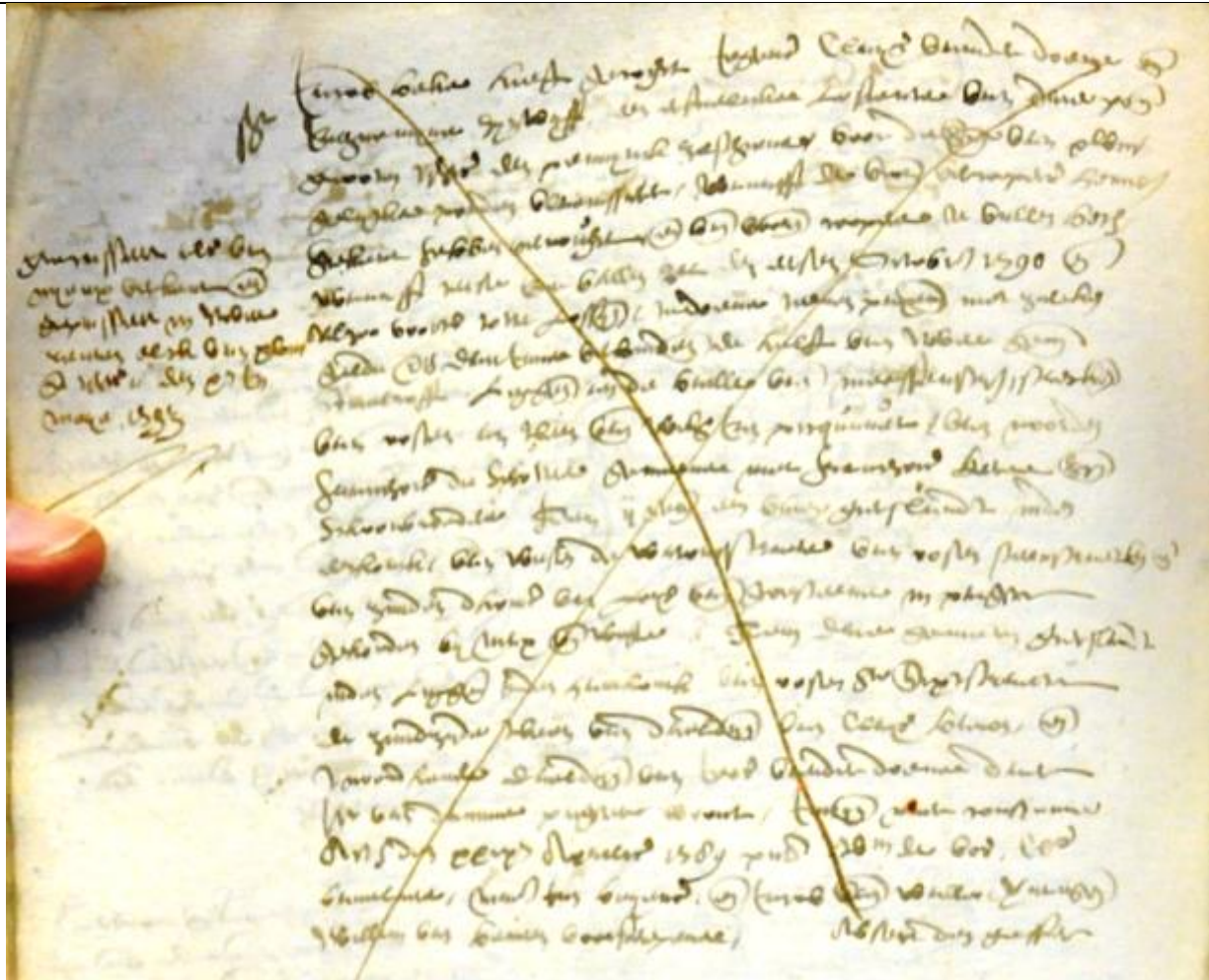
7 april 1589 – Een roode meckkoeye gehuurd - SAP 395 - Renten

Jacob Baerd kent genomen thebbene in huere van **Gillis de Roode** - een roode melckkoeye voor de somme van xxvij pond parisis - te betaelen te kersmesse eerstcomemnde - dies hy debiteur zal heffen ende tzyne voordeel bestden tproffyte van de zelve koeye - ende die de voornoemde Gillis waervooren overleveren getyde binnen een jaer naer den dagh van hedent emmers te meye 1590 - daerinne verbindende een rood jaerlynck calff - omme executie - ter heerlycke inninghe ende executie -

Actum den vijde aprilis 1589 - present Mahieu van Renynghe - ende Frans Diedeman –
schepenen

29 april 1589 – Jacob Beke geeft een lening aan Claeyns vander Doene en Jacquemyne - SAP
395 - Renten

Jacob Beke heeft gecocht jegens **Claeys vander Doene ende Jacquemyne** zyn wyf -
een erfvelicke losrente van drie ponden grooten tsjaers - den penninck zesthiene - voor de
somme van xlv gelycke ponden vlaemsch -
wanaff de voornoemde vercoopers hemlieden gekent hebben vernought -
ende van de voornoemde coopere te vullen bethaelt –
wanaff teerste jaer vallen zal den eersten octobris 1590 -
ende alzo voorts totten lossinghe te doene in eenen payment met zulcken gelde etc....
ende daerinne verbindende de heft van twee gemeten **hommelhoff** -
lighende **an de baillie vande Meessenstraete** - streckende van oosten an tleen vande weduwe
Jan Picauwet - van noorden Franchois de Schottere -
gemeene met Franchois Keerne zynen schoonbroeder -
Item ij gemeten een vierendeel gerslandt inden Eeckhouck - van westen de Watoustraete -
van oosten **Steenstraetken** ende van zuuden dhoirs van Loys vande Goesteene - in paghte
gehouden by Max vande Weghe -
Item drie gemeten gerslandt lighende inden Hamhouck - van oosten Ste Sixstraete - de
zuudzyde tleen van daeldinghen van Clays Baron - ende de noordhende daeldynghen van
Joos vander Doene daer Pieter van Damme presentelick woont -

inninghe naer coustume -

Actum den xxix aprilis 1589 - present Willem de Vos - Bamelaere- meester Jan Beyens ende Jacob vande Walle - vervanghende Willem van Beveren voorschepen - absent den greffier -

13 mei 1589 – Soldatentoestanden – Augustyn van Hermelghem

Op den 13sten meye, zoo kwam zeker mare dat er van deze weke waren aen den hals gebrocht wel **40 Oostendenaers**, die, met noch wel 40 toe, hunlieden waegden op de feeste van Ypre, de Assentionfeeste, **op de Waesten causie**,

om op alle wegen den coopman te vangen en te spannen, te strossen, te roven en zoo eens 't convoey af te smyten, maer Godt en Heere en liet het niet geschien; want eenen uyt hunnen hoop kwam tot Oudenburch en gaf het te kennen, en ontrent Lavekesackere zoo waren zy besprongen wel van 150 Oudenburchenaers met eenen capiteyn ofte twee, en wierden daer in eenen mersch besprongen en wel dapperlijk geslegen,

zoo datter dood bleven als vooren, en Jan Dou was in den hoop; maer hy ontrochte, doch daer bleven vele kwade boeven.

30 mei 1589 – Verpachting van de impositien – Resoluties – SAP 468

Ter verghaderynghe van burchmeesters, schepenen ende raedt den xxxste in meye 1589 ende gheresolveert de verpachtynghe vande nieuwe impositien up den ouden voet

De baeyen de helft payement

Tleir de helft payement

De hoppe tderde payement

De wyn tderde payement

Vutgaende bieren de helft payement

Tbestial ende visch de helft payement

Tseysere ende clarette de helft payement

Folio 33

Gheresolveert dat de cnaepen vande camere voordan zullen doen haerlieden daeghynghe ende insinuation op den loon van oude tyden, te wetene voor eenen halfve stuuvere binnen ende eenen stuuvere buuten der wachte

Actum eodem

30 mei 1589 – Draperie - Desaegher – Resoluties folio 32 verso- SAP 468

Ter verghaederynghe van burghmeesters, schepenen ende raed den xxxde in meye 1589 es gheresolveert de verpachtynghe van de nieuwe impositen up den ouden voet. De baeyen de helft payement.

8 juni 1589 – Soldaten – Augustyn van Hermelghem

Op den 8sten juny, zoo kwam er af wel ontrent 300 Yrsen van Ruddervoorde, en kwamen tot **Boesinge, Noortschoote** en in dat kwartier, en hadden consent van te loopen op het landt xiiij dagen, doende groot overlast; 't was by laste van Lamotte.

Op den 17sten juny, op dezen dag, ontrent den noene, zoo wierden de poorten gesloten, en men liet niemand uyt, en de clocke op de kerke ginek altydt aen dat cloppen, dat 't scheen dat de geheele legere afkwam; maer ontrent den ij uren zoo passeerden by ofte ontrent 500 soldaten, zoo Duytsche, zoo Yrsen en Schotten, en hadden met hemlieden 3 capiteynen, en gingen op den landtsman loopende in 't Westquartier den tijdt van 14 dagen of 3 weken, en 't was 't garnizoen dat de stadt van Deventer overgaf in handen van Zijn Altese; niemand en zeyder vele deuchden af, waer zy kwamen, gelijk men van alle soldaten niet vele deugden zegt.

23 juni 1589 – De dis geeft een lening – Renten

Andries de Buckere ende **Pieter Ellieul**, vervanghende hunlieden medeghezellen, **dischmeesters** van Sinte Bertens, hebben ghecocht jeghens **Pieter Caulchie ende Catelyne** zyn wyff, een erfvelicke losrente van zes ponden parisis tsjaers, den pennynck xvj – voor de somme van viij ponden grooten vlaemsch, wannaff tjste jaer vallen zal den xxijde in wedemaent xvc – neghentich ende alzo voorts van jaere te jaere totter lossynghe te doene met zulcken gelde als waarmede men sconincx domeinen zal moghen betaelen, daerinne verbindende de helft van xxiiij ghemet lands onder hofstede ende zaeylanden, erfve ende cathelen, groene ende drooghe in den Hipshouck – waeraf dander helft toebehoort Franchois Diedeman ende es de hofstede daer Jan Christiaen en naer hem Jacob Christiaen voor desen ghewoont heben, ligghende al deene an dandere – ghereserveert de helft van drie ghemeten die ligghen ghemeene met den voornoemde Franchois – tzuudende den disch van Sint-Bertins ende doost zyde de hoirs van Loys van Goorsteene ... enz...

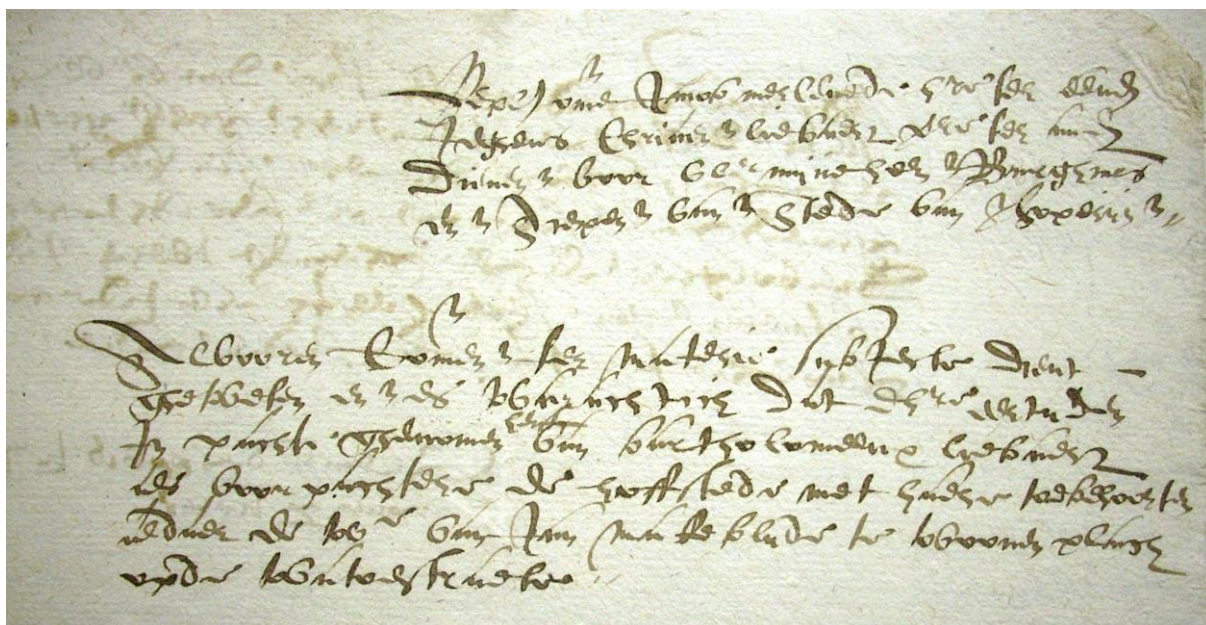
Actum den xxij ste in wedemaend 1589

26 juni 1589 – Jacob Merlevevede versus Christiaen Liebaert - SAP 115 – Nummer 89 – Processen

Replicque omme **Jacob Merlevevede**, heescher ter eenen Jeghens **Christiaen Liebaert**, verweerder, ter anderen dienende voor ulieden mijne heeren burchmeesters ende schepenen vander stede van Poperinghe.

Alvooren commende ter materie subjecte, dient gheweten ende es waerachtich dat d'heescher eertijden in pachte ghenomen heyft van **Bartholomeus Liebaert**, als voorpachter der hofstede met haere toebehoorten, aldaer de weduwe van **Jan Makeblyde** te wonen plach, op de Watoustraete.

Nu es zo dat d'heescher aldaer zekeren tyt ghewoont hebbende, es den verweerder an hem ghecommen verzouckende *dat* hy van de voornoemde ghoede zoude willen scheeden ende hem toelaeten aldaer te commen wonen, zo dat naer diversche propositien zy eyndelick gheaccordeert zyn,

te weten dat d'heescher van tvoornoemde zoude scheeden (so hy ghedaen heyft) midts dat den verweerder hem zoude furnieren ende betaelen alle de costen van de refection ende andere die d'heescher inde huusen vande zelve hofstede zoude moghen ghedaen hebben, metsghaders van de huere die dheescher anderssins ter cause van zyne woonste oick zoude hebben moeten betaelen, alle ten laste vande zelve verweerder.

Es oick waerachtich dat d'heescher den verweerder ghelevert heyft een hondert houdts te v – vijf - pond parisis thondert woonende ter zelve hofstede, begrepen in s'heeschers heesch. Voorts commende ter andwoorde van de verweerder aldaer den verweerder maer en kentd schuldich te wesen xij pond parisis, verzouct d'heescher volghende de zelve kennesse, dat den verweerder ghecondempneert wert hem te ontmaeken vande zelve, tzy by betaelinghe ofte namptissement omme by den zelven te moghen ontfanghen ofte lichten naer costume.

Mids welcken concludeert ten fyne dat by ulieden heeren sentencie diffinitive ende over recht ghewyst ende verclaerst wert dat d'heescher hem van de verweerder met ghoede cause ende becroont ende beclaecht heyft, zal dies volghende den verweerder ghecondempneert wesen inde betaelinghe van sheeschers heesch, ende inde costen van de vervolghe. Ghedaen den xxvj ste juny 1589

1 juli 1589 – Ancheel Ghies versus Ghelein Verclyte - SAP 115 – nr. 112

Intendit omme **Gheleyn Verclyte** over hem ende zyne complicen, hoirs ende aeldynghen van **Jan Ghanseman**, heeschers ter eenen, Jeghens **Ancheel Ghies**, ghetrauwet hebbende **Christynken**, de dochter van **Christiaen de Dobbele**, verweerdters ter anderen Dienende voor ulieden mijne heeren burghmeesters ende schepenen van der stedee van Poperinghe

Alvoren es warachtich dat de heeschers hemlieden betrocken vinden van **Frans Lebbe** ende **Willem vander Muelene** als voochden van de kynderen van **Jan De Buyck**, van de derden bedde omme betaelynghe van de somme van iijc xviiij pond iij schele i denier parisis, de voorseyde somme de zelve kynderen opghecomen by den dood van **Margriete**, haerlieden moedere – van welcke kynderen de voornoemde Ghanseman ten jaere lxxiiij voochde ende borghe was voor de zelve pennynghen.

Ij

Es voortswarachtich dat zekeren tyt, naer de quaeden zaterdach, den voorseyde **Jan de Buyck afflyvich ghemaect wezende van de soldaten van de heere van Montigny** van zyne achtergelaeten ghoeden, heerlicke copdach ghehouden es gheweist ten verzoucke vande voornoemde **Ghanseman ende Jacob Devynck**, ghetrouwt hebbende de weduwe van de voornoemde Christiaen de Dobbele als voochden vandde zelve kynderen.

Iij

Welcke copdach ghehouden wezende, was naer rekenynghe byden clerck vande ghereeide pennynghen ghedaen in handen van de voornoemde Buyck ende Ghanseman, den copdachbouck ghegheven byden zelve clerck in handen van de voornoemde De Buyck omme ghene copdach vercocht by hem ontfanghen wezende, zo dat den zelve Buyck met eneyghe van de pennynghen commende van de zelve copdach zyne schulden van ander copdaeghen daermede betaelt heift in handen van den zelve clerck.

Iiij

Ende also de heescher den verweerder anneghesproken hebben ten fyne hy zoude mede verstaen omme halff en halff de voorseyde schult te betaelen, emmers zo veel als zy zouden bevonden zyn ter achteren te wezen, en heift den verweerder daertoe niet willen verstaen, loochendende dat de voorseyde **Jacob de Vinck**, voochd zoude gheweist hebben, oick mede dat hy noeyt eenighe penninghen van de zelve copdach zoude ontfanen hebben, zo dat nar betreck de voornoemde heeschers daerop gheadmitteert waeren te faicte.

V

Tot volcommen van welcx en daeromme betooghen dat den zelve De Vynck, mede vooghd es gheweist metter voorseyde Ganseman, van de zelve rekenynghe ende ontfanck ghedaen hebben van de pennynghen van de zelve coopdach, believe myne voornoemde heeren te hooren, eeden ende examineeren daerop die in marge (**Jan van Bethleem – Gheleyn de Conynck – Frans Lebbe – Willem vande Muelene**) off zy niet wel en weten ende indachtich zyn dat naer dafflivicheydt vande voornoemde Jan de Buyck van zyne achterghelaeten gheoden heerlicke copdach ghehouden es gheweist en verzoucke van de voorseyde Ghanseman ende Jacob de Buyck als tsamen voochden van de vorseyde kynderen, metga-haders off de ghene de pennynghen van de zelve copdach nyet ontfanen en zyn gheweist by de zelve voochden, tsamentlick ende off de rekenynghe van de zelve copdeach oyck nyet ghedaen en was byden voorseyde clerck in handen van hemlieden beeden metghaders breedere zy dannoff zouden moghen weten.

Vj

Believe voorts te examineren oricond in marge (den voorseyde Coninck) off hy niet wel en weet ende indachtich es dat de voorseyde Jacob de Vynck met de pennynghen commende van de zelve copdach hem oirconde nyet betaelt heift van tghene hy hem schuldich was in meer copdaeghen metghaders breedere etc...

Vij

By alle welcx ghenoch te verstaen doet dat den voorseyde Jacob de Vynck mede voochd ghewiest heift van de zelve kynderen ende overzulcx de verweerer schuldich hen te boughen metten heescher omme tsamentlick te contenteren de voorseydevoochden van tgene zy de zelve kynderen zouden moghenten achteren wezen.

Mids welcken concluderende, tendeert ten fyne dat by ulieden heeren sentencie diffinitieve nede onder recht gheseyt, ghewyst ende verclaerst wort dat de heeschers hemlieden van de verwe'erder met gheoden causen becroont ende beclacht heift, dienvolghende zal de verweerder ghecondempneert wezen inde betaelinghe van de helftscheede van de voorseide gheheeschte pennynghen ende inde costen van de vervolghe ter tauxatie biedende eedt daer die noodich bevonden wert.

Gheleyn de Conynck is bij het verhoor 57 jaar oud

Willem vande Muelene filius Pieter is dan 36 jaar oud en landsman van 'style'.

Francois Lebbe filius Pieter, landsman

3 juli 1589 – Hommelhof in de Eekhoek - Halmen

[illegible]

Alaert Deroode

heift ghecocht teghens **Jacques vande Arent ende Mayken** zyn huusvrouwe
tvierde van een half ghemet **hommelhof** ligghende in de Eeckhouck ghemeene in een meerder
parcheel metten coopere
met ghelycke deel in de drooghe catheylen
metgaders tiij de vande erfve onder **de Cleene Croone** staende upden Couttere
streckende t'voornoemde lant metten zuutzyde an tlant van **Pieter Thoores**, twesthende
daeldynghenvan **Lauwers de Groote**, doostende upde Crombkestraete
omme de somme van xxiiij pond parisis tvoorschreven
te betaelen ghereet ghelt
iiij schele voor godspennynck
ten laste vande blivere
ghealmpt over erffve den 3de july 1589

8 juli 1589 – De soldaten van Oudenburch – Augustyn van Hermelghem

Op den 8sten july, deze naervolgende geheele weke, zoo hebben de soldaten van Oudenburch al te zeere geloopen op den landtsman, dat elcken zeere kleynmoedich maekte, midts dien dat de acht prochien, mette zeven casselerien, moesten geven 15,000 guldens ter maend aen **Lamotte**, en dat men daer mede niet en betaelde de soldaten, maer dat men hem lieden zoo noch zondt op den armen landtsman, die alzo arm duer giften en overlasten was dat zy kwalijk mochten leven.

[illegible]

Op den 22sten july zoo was't
Madaleenedach, en deze voorgaende
weke zoo ginck het al verloren op het
platte landt, want alle het volk van
Oudenburch bleef continueerlijk
lopende en den armen landtsman
verlastende en verjagende met hunne
vrouwen en kinderen, met beesten en
coeyen zoo dat geheele prochien in
de stede vluchtende waren, 't welke
eene zake was jegens recht en reden
dat men moeste ruymen voor die
Koningsvolk hieten; maer den vyandt
en zoude by naest niet meer doen dan
in den oust de landtslieden verjagen.
Men clachde ten hove dat antwoorde:
'Doet het beste daer mede; daer en is
geen geld, maer zy moeten met den
kost te vreden zijn, en indien zy
iemand verongelyken dat moet

25 juli 1589 – Lamotte te Poperinge – Augustyn van Hermelghem

Op St Jacopsdag, 't welke was den 25sten dag van July, zoo nam het volk van den lande noch hunlieder pacientie met binder stede te moeten blyven, maer in het laste van de weke, zoo kwam **Lamotte tot Poperinge**, en door de menigte van clachten zoo ordonneerde hy dat alle de garnisoenen zouden moeten oplichten, en trecken naer Oudenburch, want men zoude hun wat geld leenen of geven; zy wilden zeer kwalijk obedieren, maer 't was meer dan grooten tijdt, want haddet moeten geduren eene maend, al de vruchten zouden op den ackere hebben moeten blyven, en in 't vertrecken deden zy noch alomme veel kwaed, en 't zoude ook mogen gebeurt hebben dat zy op sommige platsen zoude hebben geslegen geweest; want daer wasser eene partie gekomen tot Nieukerke en wilde daer geforriert wezen, maer het rapport was terstond gedragen tot den grave van Egmont, die doens was tot Arkegem by Armentiers.

Hy zant zynen sekretaris, maer zy wilden hem niet obedieren; zoo nam hy wel 200 borgers van Armentiers en met clouck gewerre trock hy zelve naer Nieukerke; maer zy hoorende van de compste van den grave zijn deure gelooopen naer Nijpkerke, en men zeyde, hadde den grave hunlieden daer gevonden zouden geslegen geweest hebben; 't scheen dat dit was eene van de principale redenen van 't oplichten van deze loopers; want den grave schreef terstond aen Lamotte dat hy by hem komen zoude en hem purgieren van de schade die hy het landt gedaen hadde.

Aldus Godt, die almachtig is,
die vindt middelen omme de armen landtslieden te verlossen;
zoo is men quyte gerocht van de tiranen, en bin dat zy dus liepen op den landtsman,
zoo liepen de Oostendenaers overal **onder 't decksele van 's koningsvolk**
ofte deze kwade knegten,
want zy met suptilheid den borgemeestere **en de twee schepenen van Poperinge haelden**.
Bin de voornoemde stadt van Poperinge komende wel 12 sterck, by schoonen claren dag,
en zeyden aen de wet dat hunnen capiteyn, noemende eenen van 't volk van Oudenburch,
zoude komen aldaer logieren met 100 soldaten,
begeirden geforriert te zyne, of wilden de heeren hun capiteyn spreken om uyt te koopen
zouden hun leyden by hun capiteyn.

Aldus zouden die van **Poperinge**,
deze voornoemde mannen, meenende de stede daer in bate te doene, trecken met deze
soldaten naer Westvleteren,
en wierden aldaer van de zelve sodaten met meer andere gevangen genomen
en geleet naer Ostende;
zulke stukken ginger omme,
en waren gesteld op 240 guldens.

31 juli 1589 – 't Weddinckstick in de Hellehoek - Halmen SAP 366

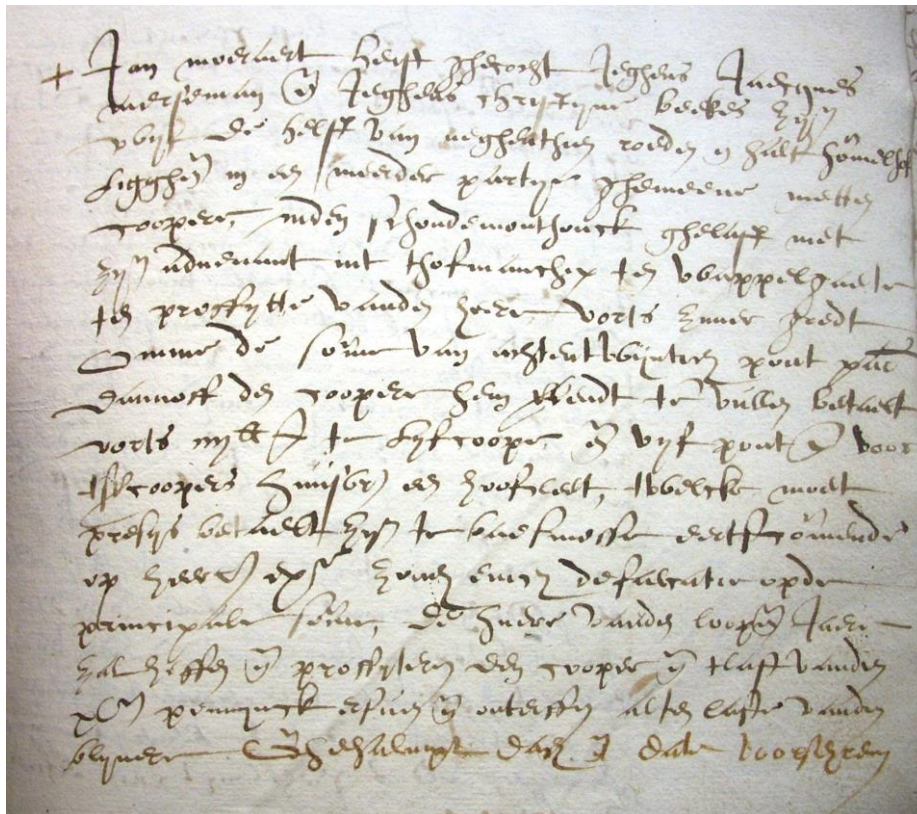
Rogier vande Longue

heeft ghecocht teghens **Robert vander Lynde** ende **Maycken** zyn huusvrauwe,
twee ghemeten lants ligghende in drie parceelen inden **Hellehouck ende in de Wipperhouck**
wannof tjste parcheel groot i ghemet streckende zuudt ende noort – tzuuthende ande groote
beke – tnoorthende an tlant van Anthonis Courtyl ghenamt **tweddynckstick**,
de west zyde de hofstede vande coopereghe –
doostzyde dander van Pieter Denys
Item tijde parcheel groot een half ghemet ligghende in de **Scoudemonthouck**
ghelast met zyn advenant in de rente van zes ponden parisis tsjaers

de penninck xvjde
in prouffyte van de **Gasthuuze** ten laste vande coopereghe
omme de somme van zessentvichtigh ponden parisis tvoorschreven te betaelen binnen een
maent naer de date vande halme v schele grooten te godspenninck – drie ponden parisis te
lyfcoope – dit alles ten laste vande blyvere
ghealmpt over erfve upden laesten july 1589

[illegible]

31 juli 1589 – Hommelhof in 't Wappelgaete – Schoudemontshoek - Halmen SAP 366

Jan Moeraert

heift ghecoocht jehens **Jacques Merseman** ende jehens **Christine Beekes** zijn wyf
 de helft van aechenthien roeden en half **hommelhof** ligghende in een meerder partye
 ghemeene metten coopere inden **Schoudemonthouck**
 ghelast met zyn advenant int thofmanschip **ten Wappelgaete**
 ten proffytte vande heere –
 voorts zuuwer goedt
 omme de somme van achtentwyntich pont parisis dannoff de cooper hem verkendt ten vullen
 betaelt
 vorts iiij pond parisis te lyfcoope ende vijf pont ende voor vercoopers huusvrouwe een
 hoofcleet – twelcke moet presys betaelt zyn te baefmesse eerstcommende op heerlycke
 executie zonder eenich defalcatie opde principaele somme –
 de huere vanden loopende jaer zal heffen ende profftyteren den cooper ende talst anden xld
 penninck ervven ende oterffen alten laste vanden blyvere
 Ghealmpt dach ende jaere tvoorschreven

14 augustus 1589 - Brief van Dela Motte -

Dixmude 14 augustus 1589

Messieurs, Son Aletze m'ordonne marchier en toutte diligence vers Artois
 avecq quinze cents oud deuw mille hommes qui logeront ceste nuict à Woemmen près cette
 cille et le lendemain qui sera mardy soir à Poperinghe,
 auquel lieu je vous pryé incontinent enovier trente tonnequxde cervoise,
 quinze cens ou deulx mille pains, avecq quelque chose pour mangier avecq.
 Je feray en sorte avrecw les chastellenies d'Ypres, Bailleu et Warneston,
 qu'elles vous respondront en restitution de tout, ce que, comme je ne fay doubte,

ilz feront tant plus voluntiers, puisque par ce moyen nous tiendrons les soldatz ensemble et se virteront les d'sordres que aultrement ilz commectroient sur leur jurisdiction et subjectz, vour priant de rechief qu'il n'y ayt faulte et que ce que dessus soit demain audict **Poperynghe** de bon matin, ou encroes ceste nuict s'il est possible.

Sur ce pryé le createur vous donner,

Messieurs, en parfaicte santé ses saintes graces, me recommandant affectueusement aux vostres. De Dixmude, de xiiijde d'aoust 1589

Vostre bien bon amy, pret à vous faire service – lamotte de Pardieu

A messieurs les advoé, eschevins et conseilde la ville d'Ypre à Ypre

Arbeid en vlijt van Goltzius – deugden die ook te Poperinge toen hoogst nodig waren.

14 augustus 1589 – Fourage te Poperinge – Augustyn van Hermelghem

Op den 14^{den} oust, zoo kwam er zeker mare dat Lamotte was tot Dixmude wel met meer dan 2000 voetknegten, en dat de heeren van Ypre devoir doen zouden **om te Poperinge te beschikken jegens 's anderdags vastebier, brood en vleesch**,

't welke de heeren van stonden aen gingen besoeingen, gaende in brauwers en backers huysen om op te teekenen, zoo dat den geheelen nacht late te backen was, en 's anderdags zoo trocken alle de wagens, die daertoe waren geordonneert metten dage

naer **Poperinge**;

men presumeerde dat dit volk al optrock naer Vranckrijck; want de staten van Arthois vergadert waren tot Atrecht, alwaer dat waren ambassaten van Duytschlandt commen en van Zijn Altesse, en men hoopte zeere dat Camerijcke,

mits deze veranderinge, zoude mogen geraken in handen van onsen koning, en daer waren ontrent de stadt van Valencyne gepasseert wel iiij regimenten voetvolk en wel een duysent peerden, al naer Vranckrijck, want Monsieur Balleny, gouverneur van Camerijcke, hadde van Lyghe, eene zeer groote stad, zoo dat al meerder was dan gouverneur te zyne van Camerijcke,

en elk hoopte dat Camerijcke te betere voor eene somme van penningen te gecrygen zoude zijn uyt zyne handen; maer hy was te loos,

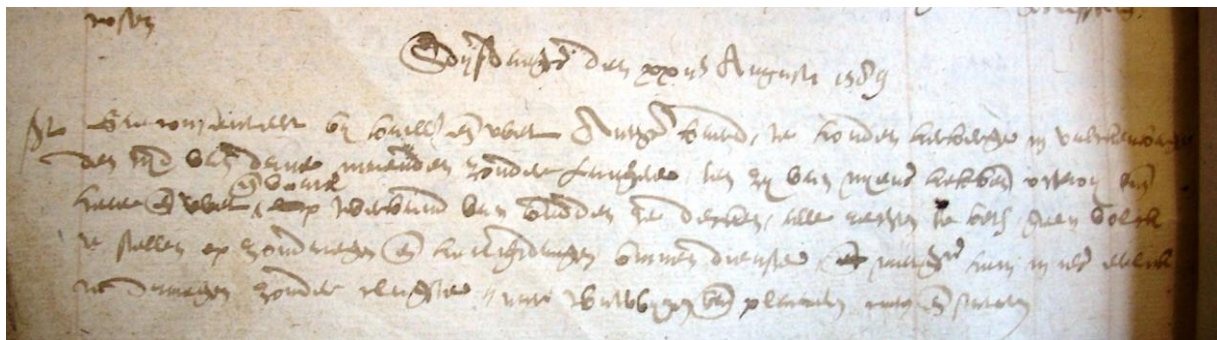
hy die veynste hem altyds, naer dat hem dochte den noot te verheeschen; want hy en Mon^s. Gordan, gouverneur van Cales, geen suptilder in de landen, want hy de stede van Camerijcke behielt voor hem, want den tijdt die stond om te behoudene elk dat by bezadt ofte macht daer over had, want geen schalker natie dan den Franschman. Godt doe het wel gaen!

Op dezen tijdt zoo was 't dat den landtsman zeer ontstelde, want daer kwamen maren dat het garnisoen dat lach ontrent Brugge, mitgaders den meestendeel van het garnisoen van Oudenburch zoude op gaen lichten; want alle landtslieden geadverteert zijnde hebben alle geruympt en wechgedaen dat zy konsten, daer zy dochten dat dit garnisoen passeren zoude, maer elk was wat te betere gerust, mits dat monsieur Lamotte 't last daer of hadde; maer daer waren Yrsen, welke was eene snoode natie om te stelene en te rooven, te meer om dat zy moesten, naer het zeggen, alle te Vranckrijck waert. Dit maekte elken van de landtslieden bevreesd, denckende al wat zy my weiren daer en is geen hoope van wederomme te crygen. Dit was al ontrent half oust, maer elk vreesde van als dit garnisoen zoude wech en uytten lande wezen, dat die Oostendenaers wederomme zouden gaen vangen en spannen, en loopen aldaer zy wilden; nochtans de...., die het regiment hebben, behoorden het zelve geheel zeker te zijn voor al.

Op Onzen-Vrouwendag, half oust, zoo binnen dat men de hoogmisse dede, zoo heeft het zeere geclopt, maer om dies wille dat men van te vooren wiste datter volk passeren zoude, was men te min beroert, en ook mede dat men 't Ypre dagelijks gewoone was te hooren, en daer kwamen van de Dicsmudsche straet, van Woumen af, eerst iiij vendelen Roalen, een vendel Duytsche met hun bagagie en bin een half ure daer naer vii vendelen Yrsen en Ingelsche met van gelyke hun bagagie, jongens en vrouwen mette vivandiers, en waren voor den noene alle gepasseert **van buyten omme naer Poperinge**, en hun was verboden dat zy uyt hunnen wech niet en zouden gaen op lijfstraf, zoo zy ook ontrent de stede niet en deden; maer als de stede gepasseert was zoo hebben zy al omme veel kwaed gedaen, zijn getrocken **van Poperinge naer Belle**, en alzo naer **Steghers, naer Lens in Arthois**, en alzo naer Atrecht en naer Camerijcke, en daer was eenen nieuwen gouverneur geordonneert tot Oudenburch eenen hoogen Bourygnon met zijn regiment.

22 augustus 1589 – Herberg de Volckenbergh - Register 245 – vonnissen

Sdysdaeghe den xxij augustus 1589
Gheconsenteert by bailly ende wet,
Anthonis Baerd, te houden herberghe in de **Volckenbergh**
den tyd van drye maenden zonder langhen
het zy van nieuw hebbende octroy vande heere ende wet,
ende vorts up vurwaerd
van bedden te decken, ale rechten te betaelen,
geen volck te stellen op zondaeghen ende helighdaghen binnen dienste,
ende van hun in alles eerlick te draeghen zonder claghte,
naer utwijzen van de placcaeten, costumen ende statuten

9 september 1589 – Het Spaans hoerken van de kapitein - – Augustyn van Hermelghem

Op den 9^{den} september, ontrent dezen tijdt zoo hadde capiteyn **Harmenton**,
capiteyn van convoey, **een spaensch hoerken** gecregen op den wech van Waestene,
en kwam'er mede domineren in de stede,
en corts daernaer zoo kwamen twee Spanjaerden van den capiteyn,
die deze vrouwe ontgaen was en hem bestolen van geld en juweelen;
maer de vrouwe was bedeckt gehouden tot den xii september en hy, Sanders,
heeft deze hoere uytter stadt met convoey geholpen
en midts dat 't was maendag zoo hy dat gepast hadde,
en trock op dien dag niet naer Waesten,
maer hy capiteyn hadde wat anders geinventeert;
want hy op de causie van Waesten geleyd hadde van zijn volk,
en als hy mette vrouwe kwam, zoo hieffen zy hun op makende de Oostendenaren,
vangende capiteyn Sandere, hem coordende en bindende,
pillierende deze hoere,
zoo dat dit maekte eene beroerte t' Ypre, dat de porterie den trommel slouch;
en bin dezen kwam 't capiteynken in gereden met eenen anderen hoed,
zijn gewerre quyte, zeggende ontrocht te zyne den Oostendenaers;
maer 't waren al grillen,
zoo mijnheeren informatie daer op houdende,
is al anders bevonden dan de waarheyd,
zoo dat 's sondays de poorten niet open en gingen naer costume,
zoo hy ontboden zijnde heeft deze zake konnen hem defenderen;
maer gaf mijnheeren eenig content, dede zoo vele, op den 12,
dat de poorten opengedaen waren, en dat hy hem altyds zoude presenteren;
zoo treckende met zyne soldaten met convoey,
vond onder wege de zelve vrouwe, die mijnheeren meenden te examineren;
hy haer ziende heeft die zelve den bode ontzet,
die met haer kwam, en 's avondts als zijn volk binnen Ypre kwam,
zoo was den capiteyn mette vrouwe gaen strycken;
zyne crediteurs hoorende dat hy wech was,
deden alle zyne acoutrements arresteren;
des anderdays zoo kwam hy voor de Meesepoorte met zijn peerd,
maer en konste niet binnen geraken;
want hy bevreest was, maer vraechde zeere met vriendschap om een pasport,
't welke hem gejongd was van zijn dienst, en alzo gecasseert.

28 september 1589 – Brief van de drie colleges van Poperinghe aan de abt van Sint-Bertin –
Studie 'Coutumes des pays et de la comté de Flandre - van Gilliodts – Van Severen

XXXVII.

Lettre d'attribution envoyée par les trois collèges de Poperinghe à l'abbé de Saint-Bertin, « leur souverain seigneur ».

28 septembre 1589.

A tous ceux qui ces présentes verront ou oiront, bourghemestre, eschevins, consaux et notables de la ville de Poperinghes, salut. Scavoir faisons sur ce que doit le vin May dernier Jean de Schottere, eschevin assister et Mr Jean Mazeman, pensionnaire, Louis Makeblyde et Jean Fobert, de la part des consaux. Jean Bollaert et Guillaume de la dicte ville, aians entendu que requeste auroit esté présentée au conseil en Flandres, par Nicolas van Weur et plusieurs autres sujets inhabitans de la dicte ville, pour obtenir plus grande moderation que celle ordonnée par Monseigneur le prelat de St-Bertin. *nostre souverain seigneur*, sur les redevances et arriérages des menues rentes de la dicte terre et seigneurie, qui étoit de quitter absolument aus dits sujets, en général, les trois années entières eschues 1582, 3 et 4, et la moitié d'autres cinq années ensuivant (finissant 1589; iceluy à charge néanmoins de faire reconnoître judiciairement par chacun des dits sujets les rentes avecq particulière déclaration de submises à icelles ensemble de leur listes et abouts, à le rapporter es mains du prevost de la ditte ville, en dedans le Noel 1597, soient venus et soy presentes a l'abbaye de St-Bertin en la ville de St-Omer, et requis mon dit seigneur vouloir quitter absolument ausdits sujets dix années entières, offrant moyennant certaine gracieuse attermination de payement, de surplus repondre et assurer mon dit seigneur d'iceluy, et de paier en dedans le St-Remy lors ensuivant le tiers du dit surplus. Ce que toutes fois n'auroit sorty jusques ores aucun effect; qui auroit meü mon dit seigneur se trouvant expres en cette dicte ville, de nous faire assembler et entendre les causes pourquoy les ordonnances suivies n'auroient esté effectués et accomplies, aux conditions susdites, et approuver diverses propositions faites en plaine assemblée des trois colleges de la dicte ville; et le tout bien et meurement entendu par mon dit seigneur, iceluy inclinant favorablement à nostre requeste, prière et instance faite tant en général que particulièrement pour tous les dicts sujets de la dicte terre et seigneurie, désirant nous monstrier par effect sa bonne et sincère volonté qu'il a toujours eu et a encore de nous, pour l'advenir, nous les dits sujets luy rendroit reciproque-

ment toute fidelle obeissance et devoirs comme nous sommes tenus, pour éviter aussy toutes difficultés et altercat ja met et à mouvoir pour la faute de la quittance et attermination prétendue des dittes rentes et arriérages d'icelles, pour nourrir paix et concorde, finalement mon dit seigneur, de sa grace, nous auroit quittez et remis pour et au nom de la communautet et sujets de la dicte terre et seigneurie, libéralement huict années entières des dittes rentes, de quelle nature et qualitet qu'ils soient, nulles réservées; à scavoir 1582, 3, 4, 5, 6, 7, 8 et 9, ce que avons acceptet, acceptons et remercions bien humblement mon dit seigneur; à ces causes, avons aussy promis et promettons par cette, en nos propres et privez noms, paier et fournir à mon dit seigneur, son receveur ou commis la somme de huict mille neuf cens soixante seiz livres quatorze soubz sept deniers par. pour le tiers des arriérages deues par les susdits sujets de surplus et oultre la quittance susdite pour toutes années escheues et compris tous termes avant le St-Jean-Baptiste dernier de cet an 1599, à faire le dit payement, en dedans le jour de Noel prochain et les deux auttres bien portans chacun deux asemblable somme de huict mille neuf cens septante sept livres quatorze sols sept deniers pars. en dedans le jour de St-Jean-Baptiste et Noël; que l'on constera mil six cens par esgale portion, pour le parfait des dits arriérages deues.

Davantage en considération de la longue patience que at eu mon dit seigneur et que pour les grandes et fréquentes pertes quil at receu en ses biens, il a besoing de ses deniers et l'aider du sien, nous avons consenty et accordet, consentons et accordons par cettres que mondit seigneur puisse promptement lever à cours de rente, frais et intérêts, la somme de seize mille livres parisis, tant moins des dits deux tiers du dit deu restant; et laquelle la pourra remplir, avecq le fruit d'icelle en dedans cest jour de Noel mil six cens; pour seuretet de quoy nous avons promis et promettons de nous obliger en général et particulièrement, et passer lettres d'assurance sous nostre seel ordinaire et accoustumet au profit et consentement de celuy ou ceux qui fourniront la dicte somme de seize milles livres pars. à cours de rentes, frais et intérêts; le dit frais de rente à charge de mon dit seigneur; bien entendu que le receveur de mon dit seigneur qui sera commis à faire venir et recevoir les dittes arriérages, s'obligera en nostre endroit de rendre et restituer ou mettre en nos mains et à nostre ordonnance la somme entière de vingt six milles neuf cens trente livres trois sous 9 deniers parisis, deues pour toutes arriérages escheu aux jours et termes avant dittes, et en passer lettres obligatoires à nostre contentement; ce que est aussy ester faict l'estant

maistre Jean Beyens, bourghemestre de la dicte ville et receveur de mondit seigneur oblige vers nous pour la dicte totale somme de vingt six milles trente livres trois sols neuf deniers par., et promis de le fournir aux trois termes dessus spécifiées, à ce regard nous donner entière consentement à tout afin quil fasse devoirs de faire venir ens la dicte somme en dedans les jours et termes dessus dits, quil n'y ait faute de payement d'icelle, sous l'obligation de sa personne et tous ses biens, meubles et immeubles, présens et futur; en oultre de ce nous garantir et indemnir de tous depens, exploits et executions; a quoy nous avons en oultre promis et promettons toute faveur et assistance audict receveur.

Et pour tout ce que dessus tenir et fournir et accomplir, nous et chacun de nous, avons fait engénéral que particulièrement et singulièrement obligés et obligeons tous nos biens et héritages, ou qu'ils soient scituet et assis, renonchans et chacun de nous tous pour nos foy et serement à toutes choses contraires à ces présentes, meme à tous relievemens, graces et octrois de nos princes souverains.

En tesmoing de ce, nous avons fait mettre le seel ordinaire dont nous avons uset et usons, à ces présentes; et seelées, fait copier de nostre greffier.

Faites et données en nostre assemblée générale, le xxviiie de 7bre 1589.

Sceellet du seel aux causes de la ville dessus dicte, sur double queue en parchemin en cire verte; et sur le ply signet : MEULEMAN.

Souscrit : Concordé avecq l'original temoin mon signet manuel comme clercq du seigneur, signet : J. BENEUR.

Concorde après collation faicte avecq certaine copie d'un vieux escrit par le soussignet notaire publicq de la résidence de Poperinghe, ce 10 aout 1720; témoin et signet : P. VAN DEN BROUCKE, notaire publicq.

Arch. de l'État à Gand. Procès du conseil de Flandre,
1re série, n. 5729.

25 oktober 1589 – Maillard de Ruddere vertrekt uit Poperinge - SAP 331

Sdonderdaeghs den xxv ste octobris 1589

Maillard de Ruddere, cuerbroeder, geeft te kennen dat omme merkelicke redenen, hem roerende, hy renunchierde ende scheet vanden rechte ende vrydom van zyn cuerbroederschap deser stede, welcke renunchiatie burchmeesers ende schepenen hebben gheadnomeert mids by den voornoemde Maillard alvoorne makende staet van zyne goedhunghe omme den xde penninck over zyne issuwe daerop getauxeert tzyne, naer conscinedie.

Actum ter camere, present tcollege van de wet.

26 oktober 1589 – Een schillede melckoye – Renten SAP 395

Franchois Caurae verbind inden handen van **Cornelis Deworm**, present ende accepteerende

een roode schillede melckoye (schillede = schilde – gevlekte)

In verzeckerthede van de somme van xiiij ponden grooten vlaemsch

waervoren de voornoemde Cornelis hem bekend heeft borghe vande voornoemde Francois jeghens ende ten proffyte van **Pieter Bollaert** waeraff de viij ponden zijn verwonnen ende ghecondempneerde schuld vande wet alhier –
omme in ghevalle van beschaedigheyt de zelve anden voorschreven beeste te betahelen naer coustume

Actum den xxvj ste octrober 1589

Present Diedeman, meester Beyens, schepenen

27 oktober 1589 – Oostendenaars – Augustyn van Hermelghem

Op den 27sten **october** van deze naervolgende weke en is niet geschiet anders dan de Oostendenaars zeere wederomme liepen, midts dat de nachten lanck waren, want op Allezielennacht zoo hebben zy eenen armen temmerman van ontrent Meesene aen een hecksen gehangen en verworcht, zijn handen met een stuk van een lante gebonden en hinck met zijn voeten op eenen voet naer de aerde, en was 's anderdays zoo gevonden hangen, en op den 3^{den} van november zoo was Rycken Wullem De puydt van Dickebusch van hun gehaelt in zijn hemde zijnde, in den nacht.

14 november 1589 - Requeste om opnieuw herberg te houden – Resoluties – SAP 468

Op de requeste ghepresenteert an bailly, burchmeesters ende schepenen deser stede by

Sebastiaen Morel

es hem gheconsenteert voordan vut gratie ende zonder prejudicie van de statuten

by hem gheinfracteert als inghedaen hebbende een tonne bier zonder billet,

van nieus herberghe te houden,

onder tverbandt van onderhout van alle cueren ende statuten

ende zonderlynghe van gheene wynen in te doene

zonder altooren kennesse te doene anden contrerolleur ofte thresorier,

oick mede gheen bieren te doen verwercken zonder billet vande thresorier,

op pene by te verliesen het effect ende beneficie van desen ende vorts boven de penen ende

amenden vande statuten te verbueren iij pond grooten ten proffycyte ande drie kercken deser stede, zonder eenighe dissimulatie oogheluyckyinghe ofte quytscheldinghe

Actum den xiiij de novembris 1589

Gheresolveert dat men voordan **de nachtwaecke** zal houden by vier mannen daertoe te

denumeren ende eeden by de wet op de gaige met hemliden te convenieren

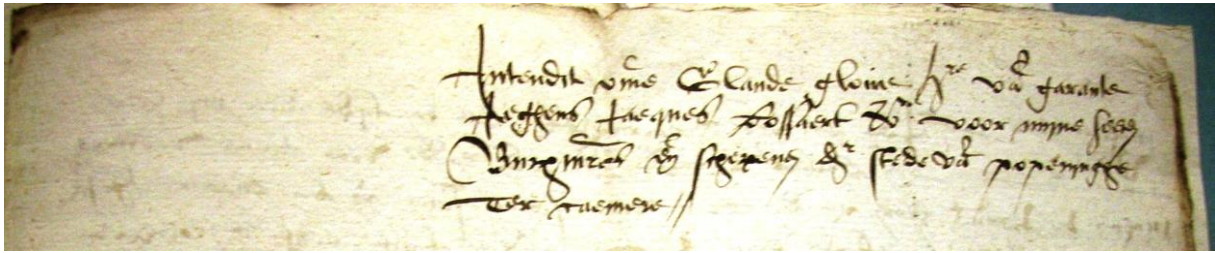
Actum eodem

14 november 1589 – Gloire – Bossaert - SAP 115 – nummer 65 – Processen
--

Intendit omme **Claude Gloire**, here van garante

jeghens **Jaeques Bossaert**, verweerder,

voor myne heeren burchmeesters ende schepenen deser stede van Poperinghe, ter caemere

Omme byden heescher te betoghen dat hem de quetsuere in questien gheinfereert es byden verweerder,
 es waerachtich dat den heescher op den paesschedach laetstleden 89,
 commende vande vespere op den wech thuuswaert,
 vyndende in zyn coorne de coeybeeste van **Claes de Backere**,
 die 'tzelve tot den huuse vande voornoemde Clais dryvende,
 heift aldaer ghevonden den verweerder ende zyne huusvrouw
 ende also den heescher ghetrocken es naer zyn huus,
 es den verweerder ende zyne huusvrouw ghevolght den zelven heescher,
 met eenen ghetrocken snydere
 ende den heescher vooren lopende
 zo es den hont vande verweerder ghevolght
 ende den heescher ghegrepen by zyn been,
 hem houden staende ende binnen desen, den verweerder commende,
 heift den heescher ghesteken met eenen messe achter inne tvette van zynen rechter bil
 ende de steke ontfanghen es, den heescher ghevloten ,
 abandonneerende zynen mantele die den zelven Claes de Backere met den verweerder ende
 zyne huusvrouw achter brochten, hem heescher vervolghende ten anschauwen **van Jan Gambie**,
 welcken Jan vraechde anden zelven Claes de Backere,
 Wie es den fielt die desen man ghequetst heift op desen goeden dach, hebbende gheen
 gheweire,
 waer op Claes verandtwoorde, myn schone broedere, dat was den verweerder,
 ende voort wat hy breder vande gheschiedenesse ghezien ende ghehoort heift,
 beliefven Myne heeren den zelven oirconde (hier ande marge ghestelt) te examineren.
In de marge staat Jan Cambie vermeld.

Item es ock waerachtich dat ten tyden doen myne heere den balliu den verweerder betrocken
 hadde voor mijne voornoemde heeren, om de boete van tselve faict en den bailliu heesch
 maekende, heift den verweerder tselve faict eerst gheloochent maer den bailliu persisterende,
 heift den verweerder ghevraecht hoe veele dat de boete zoude moeten doen, waer by wel te
 colligieren es dat den verweerder tselve faict ghedaen heift, op welck artyckel mijn heeren
 beliefve te hoiren de persoonen hier ghemargineert.
*En daar staan Michiel Voet, Bailly – en Mahieu van Renynghe, burchmeester vande wet,
 vermeld.*

Mids welcken den heescher concludeert ende tendeert ten fyne dat by ulieden heeren sententie
 diffinityf ende over recht den verweerder ghecondempneert ende ghewesen wort den heescher
 te garrandeeren costeloos ende schaedeloos jeghens **meester Geraert Baervoet** over de cuere
 anden heescher ghedaen, ter somme van achte ponden parisis ende voorts de wettelicke kosten
 den zelven heescher protesteert om voorts onverlet ende op zyn gheheele te staene, om op den
 verweerder te procedeeren tot recouvre van verlet, pyne ende smerte also hy te raede wesen
 zal, op welcke voorgaende artycklen den heescher presenteert zynen eedt in confortuntie.

In het dossier zat ook nog de getuigenverklaring van Jan Cambie.

Oircondschap omme **Glaude Gloire**, here van garancie ter eender zyde
Jeghens **Jaques Bossaert**, verweerder, ter andere
Gehoirt den xiiijde november 1589
Present **Franchois Diedeman**, senior

Jehan Cambie filius Olivier, landsman onder de cuere deser stede inden **Hellehouck**,
oudt xxx jaeren oft daerontrent, oirconde, beleet ende gheexamineert op t'jste artickel van
s'heeschers intendit,
deposeert dat op den voorleden paesdach, hy ghesien heift den verweerder loopen naer den
here, ter presentie van **Clays de Backer**, s'heescher schoonbroedere,
zonder nochtans ghesien thebbende dat den verweerder zoude den here ghequetst hebben, dan
naederhandt de heescher passeerende voor thoff vanden deposant, voghede hem naer den
voornoemde Backere, hebbende de mantele vande here ende die hem naerdraeghende, tselve
ghedaen, quaem de voornoemde Backere ten hove vande deposant ende aldaer ghevraecht
zynde by s'deposants huusvrouwe, wie den here so gequetst hadde, andwoore de zelve
Backere dat de verweerder zyne schoonbroedere dat ghedaen hadde – zeyde oick den here
daer passeerende, dat den verweerder hem ghequetst hadde – twelcke hy die xxxx ? dat wel
xxxx ?
ute dien hy te vooren den here hadde ghehoirt roupen.

15 november 1589 – 't Garnisoen van Oudenburch – Augustyn van Hermelghem
--

Op den 15sten november, zoo clopte het zeere op de kerke,
en ontrent den noene wat daer naer, zoo passeerden wel 200 Duytsche langs de Raepstrate,
en dat om op den landtsman wederomme te loopen,
en 't was 't garnisoen van die van Oudenburch,
een gedeel daer af trocken naer Dickebusch en naer Vlamertinge,
deden de arme landtslieden groot overlast van geld te geven om mede te dragen alle dat zy
vonden, 't welke nochtans tegen redene en recht was, uyt cause datter moeste gevonden wezen
van die van 't West-quartier 15,000 guldens ter maent; maer ginck kleyn gouvernement
omme, de capiteynen en groote slockers die hadden't al, en arme soldaten luttel ofte niet.

29 november 1589 – De dochter als medepachteres – Renten
--

Jehan Ridel kent ontfanghen thebbene van **Jacquemyne Ridel**, zijn doghter
de somme van hondert carolus gulden van xl schele parisis tstick,
vande ghelde by haer met dienste ghewonnen
ende voor tgebruuck vande zelve pennynghen zal de zelve zyn dochtere met hem woonen
ende proffiteren van de helft van alles dat de comparant zal bezaeyen ter voorseyde hofstede,
metghaders vande helft van tproffyt van twee melckcoeyen,
mids by haer betaelende de helftschaere van de jaerlicsche paght
ende dit totter tyd dat hy comparant ofte syn huusvrouwe zullen wettelick overlyden –
ten welcke tyde, de voornoemde daghtere zal heffen vut den lesten sterfhuuse de voornoemde
hondert gulden met proffyt als boven vut den ghereedsen ghoede –
de voornoemde comparant daerinne verbindende alle zijne meubelen ende de voorseyde
coeyen, voorts alle cathelen, geene gezondert, tvoorschreven verband eerst ende vooren stand
grypende.
Actum den xxix ste november 1589

Present Diedeman, Everaerd.

5 december 1589 – Plakkaat over bier alleen met hop -

Waar men in deze voorgaande ordonnantie nog toelating kon krijgen om met ‘gruit’ te brouwen, mits onderzoek of deze kruiden niet schadelijk zijn, is dit met de ordonnantie van de 5de december 1589 definitief gedaan.

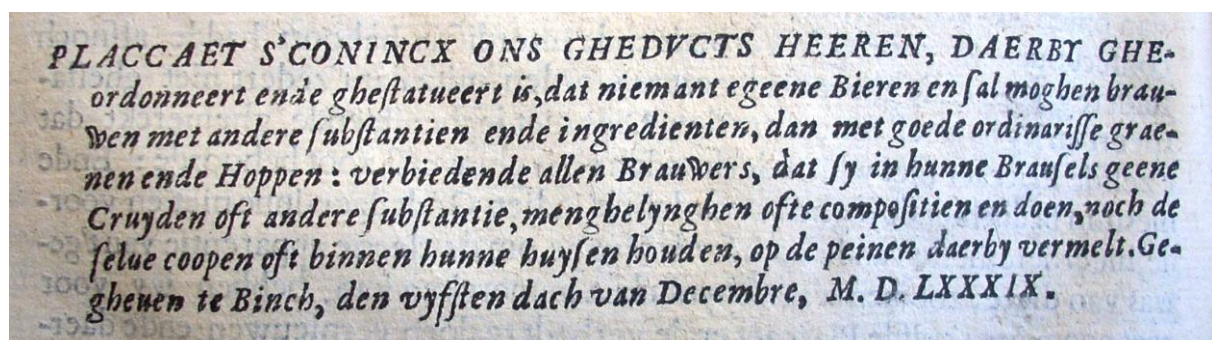
De hertog van Parma bracht op de 5de **december 1589** een verordening uit, waarbij het verboden was te brouwen ‘met andere substantie ende ingrediënten, dan met goede ordinarisse graen ende hoppe gelijk men hier voermaels plach te doen.’ *Daarmee had Vlaanderen ook zijn ‘reinheitsgebot’.*

Hierbij is er sprake (5) van bier waarin vermengd zijn ‘vele **onbehoorlijcke substantiën**, sommighe selfs verneynich – giftig - ende grootelijksch hinderlijck wesende aen de gesontheijdt der menschen, alleenlijck dienende om die **droncken** te maecken ende de herssenen vande persoonen te troubleren, die verweckende om des te meer den voornomden dranck te continueren ende hem zelven buyten alle redelickheyt te stellen, waer uyt dikwils twisten, kijvagiën, dulligheden ende rasernijen sijn spruytende, volgentlijck doodslagen, blasphemiën ende meer andere afgrijselijcke feyten ende misdaden, oock diversche ziecken ende somwyle de doot van vele persoonen’.

Het verbod stelde dat dit was ‘... op peine van te verbeuren boven het voornoemde brouwsel, de somme van ’t sestig ponden van 10 groot onser Vlaemsche munt...’

Daarmee verkreeg men dat er alleen nog gehopt bier mocht gebrouwen worden, wat natuurlijk een belangrijke stimulans was voor de hoppeteelt.

5 december 1589 – deel II p0602 – Placcaert dat men geen bier met andere substantien mag brouwen dan met graen en hoppe

BY DEN CONINK

Onsen lieven ende ghetrouwen die president ende lieden van onsen Raede van Vlaenderen, saluyt ende dilectie.

Alsoo wy behoorlicken onderricht syn, dat binnen vele van onse steden ende quartieren van herwaertsovere

diversche soorten van bieren, soo witte als andere stercke drancken van grooten pryse ghebrouwt worden, ende ghesleten binnen de herberghen, tavernen ende cabaretten, in welcke bieren bevonden worden gheminghelt te wesen,

boven de ordinarisse graenen, dienende tot compositie van diere,

vele dynghen, ende ingredienten van diversche cruyden,
ende andere onbehoorlicke substancien,
zommighe zelfs venynich ende grootelicx hynderlick wesenden aen de ghesontheit der
mensen,
alleenlick dienende, om die droncken te maecken, ende de herssenen vande personen te
troubleren,
die verweckende, om des te meer den voornomden dranck te continueren ende hem zelven
buyten alle redelickheyt te stellen,
waer uyt dickwils twisten, kyvagien, dullicheden ende rasernien syn spruytende,
volghentlick dootslaeghen, blasphemien ende meer andere afgryslicke faiten ende misdaden,
oock diversche ziecken, ende zomwyle de doot aen vele personen.

Soo eyst, dat willende daerinne voorsien ende orden stellen:

Hebben, by deliberatie van onsen zeer lieven ende zeer beminden goeden Neve, den hertoghe
van Parme, en van Plaisantie, Ridder van onser orden, stadhouder, gouverneur ende capiteyn
generael van onse landen van herwaertsovere,

gheordonneert ende ghestatueert, ordonneren ende statueren, by dese jeghenwoordighe,
dat niemant egheene bieren en sal moghen brouwen met andere substantien ende
ingredienten, dan met goede ordinairisse **graenen ende hoppen**,
ghelyck men hier voormaels placht te doene.

Verbiedende wel expresselicken allen brouwers,

dat sy in hunne brouwsels gheene cruyden oft andere substantien,

menghelynghen oft compositien en doen,

noch de selve coopen, oft binnen hunne huysen houden,

op peine van te verbeuren boven het voornoemde brouwsel,

de somme van t'zestich ponden van veertich grooten onser Vlaemscher munten tpondt,

ende daer en boven arbitrairlick ghestraft te worden,

t'sy inden lyfve, oft anderssins, niet alleenlick met privatie van hun ambacht, maer oock by
andere peinen:

Te bekeeren d'een derdendeel van de voornomde bieren ende amenden t'onsen profyte,
d'ander derden deel tot profyte vanden aenbryngher, ende het derde derdendeel tot profyte
vanden officier, die daervan d'executie doen sal.

Authoriserende de officieren van elcke plaetse,

dat sy met toe doen ende assistentie van zommighe vande magistraet, oft de wachten by hen
gheordonneert, doen ondersoecken,

soo dickwils ende menich werfven, alst hen goetduncken sal,

om te weten, oft dese onse jeghenwoordighe ordonnantie ende verbodt behoorlycken
onderhouden wordt.

Ordonnerende oock aen allen officieren ende magistraeten, dat sy, soo wel by hen, als byde
ghene ghecommitteert wesende, op t'stuck van de bieren ende brouwsels goede toesicht

draeghen, dat teghens al t'ghene des voorseyt is,

niet ghedaen en worde, op peine van ons te verhaelen op de ghene die onachtsaem zulen
wesen.

Ende ten eynde dat niemant daervan ignorantie en pretendere, ontbieden ende bevelen wy u,

dat ghy terstont ende zonder vertreck dese onse jeghenwoordighe ordonnantie doet
condighen, uytroepen, ende publiceren, alomme binnen de steden ende plaetsen van onsen
lande ende graefschape van Vlaenderen, daermen ghewoonlick is uytroepynghen ende
publicatien te doene.

Ende tot onderhoudenisse ende observatie van diere, procedeert ende doet procederen, teghens de overtreders ende onghehoorsaeme, by executie vande peinen boven verhaelt, zonder eenighe gunste, dissimulatie oft verdraghe, dies te doene met diesser aencleeft, gheven wy u volcommen macht, authoritydt ende zonderlynghe bevel. Ontbieden ende bevelen alle ende eenen yegelicken, dat sy u t'zelve doen de ernstlicken vestaen ende obedieren: Want ons alsoo ghelieft.

Ghegheven in onser stadt van **Binch**, onder onsen contrezeghel hier gedrukt in Placcaete, den vyfsten dach van decembre, duysent vyf hondert neghenentachtenich. Paraphé Pamele vt. Onder stondt gheschreven; Byden coninck in zynen Raede. Ende gheteckent Verreyken.

Placcaet verbod op uitvoer van bier
Plus houden van herbergen – deel II pg. 169 – 22 juni

Het geestelijk klein spongeken – tegen de dronkenschap – Bacherius Pieter

22 december 1589 – Fransois Lebbe verkoopt een cauwede merrie - - SAP 395 - Renten
--

Fransois Loozen kend schuldich tzyne **Fransois Lebbe** present ende de kennesse accepteerende –
de somme van neghen ponden grooten vlaemsch van coope ende leveringhe van **een cauwede merrie** -
te bethaelen deene helft te Synxen ende dander helft ten ougste vande eerstcommende jaere 1590 -
daerinne verbindende de voorseide cauwede merrie omme by gebreke van bethaelinghe de zelve schuld geheel ofte in deele te bethaelen naer coustume -
Actum den xxij decembris 1589 - present Fransois Diedeman ende Cathlyne vande Clyte - schepenen

De zelve Loozen kend schuldich tzyne den voornoemde Lebbe de somme van lij pond parisis **ter cause van landspaghte** van xxv pond parisis tsjaers -
twee jaeren bedraeghende - dannaff tlaetste gevallen te bamesse laetsleden –
te bethalen ter believe vande voornoemde crediteur -
daerinne verbindende zulcke vrughten als de voornoemde debiteur zal hebben groeyen op de landen by hem jegens den voornoemde crediteur gepacht- groot vier gemeten ofte daerontrent - gheleghen binnen de cuer deser stede inden Lyssenthouck - op deerstcommende jaer 1590 - omme executie - Actum eodem present deselve schepenen

31 december 1589 – De straten moeten zuiver gemaakt worden – Augustyn van Hermelghem
--

Op den 31sten december, was gepubliceert een placcaet dat men op alle aerde-wegen en straten, gezeyd aerdestraten, zouden moeten afkappen en werren alle hagen, bomen en alle andere elsen, over elke zyde 40 roèn, meest gansch Vlanderen deure, principelijk daer den vyandt ofte vrybuyters hunnen loop en cours hadden, op boete, zoo wie in gebreke ware bevonden niet gedaen te hebben, by den procureur generael, ofte zynen gecommiteerden, de boete van xii guldens, en t' hunnen koste te doen doene; voort zeyde men datter eenen souverayn ofte provost gesteld was met 50 peerden ende 100 voetknegten, mijnheere van der Vichte.

Intendit omme **Christiaen Clinckemaille** also hy betrocken zy verweerder ter eenen Jeghens **Christiaen Baert**, heescher ten andere
Dienende voor eerweerde mijne heeren, burghmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe.

1

Alvooren ter deductie van materie subject daer ghepermitteert ende gheweten dat de voornoemde heesscher de zelve verweerder alhier betrocken heift omme betaelynghe van de somme van xxvi pond parisis ofte daeromtrent spruytende van verhaelde olie.

2

Es voorts warachtigh dat den voornoemde verweerder,
bevindende dat den zelve heesscher emmers zyne huysvrouw
altys gemeten heeft den tyt hy aldaer ter wynckele ghegaen heift,
te weten over de twee jaren met ongheoirloofde, onbehoirlicke en oick te cleene maete als ij –
2 - persche legghersche ende andere ongheyckte maeten,
hebben ten daeghe dienende verzocht voor mijne voornoemde heeren,
met den zelve heescher int vriendelicke te accorderen,
met verzouck van recompensie duer t'abuus vande zelve maeten
ghelick hy heescher andere ghedaen heift ende naer advenante van de olie,
zy verweeders aldaer zouden mogen ghehaelt hebben
ende also de voornoemde heescher ten zelve daeghe gheordonneert was omme te brynghen
alle zyne maeten, de welcke hy gebruuct heift
den tyt zijner voornoemde huysvrouw wynckele ghehouden heift binnen de voorseide stede,
heift eyndelynghe eenighe van dien overghebracht
alsulcken hem belieft heift
ende dezelve voor mijne voornoemde heeren hebben doen meten,
de welcke groot ghenouch bevonden zyn gheweist
ende ghevraecht wezende off hy gheen meer en hadde,
heift emmers ghehaelt noch de helft van een half pinte, die grootelicx ende veil te cleene
bevonden es gheweist,
nyet min nochte laeten de pynte ende halff pynte ghaende ende sorteerende met de zelve helft
van een half pynte –
zo dat ten naesten rechtdaghe daer naer op de verbaele procedueren vande partijen,
de verweeders daerop gheadmitteert waren ten faucte.

3

Tot vulcommen van welkx ende omme te betooghen de ongheoirloofde ende onbehoirlicke
maeten, ghebruuct inde wynckele van de voornoemde heescher,
believe mijn voornoemde heeren te hooren, eeden ende examineeren de persoonen in marge
(Vincent van Boccholte & Maeyken zijn huysvrouw)
off zij nyet wel indachtich zyn ghemaect thebben omme de huysvrouw van den heescher
over meer dan een jaer goede gheyckde maeten,
die de zelve heescher ende zyne huysvrouw hebben ghehanghen in haerlieden wynckele,
zonder de zelve te besighen tot den tyt zy achterhaelt waren van **Claeys van Goesteene**,
oirboorende ende ghebruuckende andere ongheotoelaeten maeten als Ypersche, legghersche
ende andere,
zonderlynghe de pynte ende half pynte,
sorterende met de voornoemde helft vande halff pynte die hy heesscher nyet overghebracht
heift omme te meten,

de welcke grootelicx ende veile te cleene zyn,
nyet jeghenstaende hy heescher van de zelve oirconde te diversche tyden vermaent es
gheweest dat hy zoude ghebruucken de voornoemde wech ghedraeghen gheyckde maeten –
ende achterlaeten de ongheyckde ende ander derghelicke maeten,
metgaders breedters tzy ten eersten zouden moghen weten

4

Den zelven Boccholt

bet voorts believe de zelve oirconden te examineren off hy nyet wel indachtich es, gheleden
zekeren tyt, nyet wetende den preciesen dagh, an hem ghecommen tzyne, **Gelyse, de dochter
van Jan van Houtte**, de welcke hem te kennen ghegheven heeft, zy zeker maeten zoude
coopen jeghens den voornoemde heescher midts hy oirconde, de zelve halve connen grooten
als wezende te cleene op welcx hy voor antwoorde gheeft – gheen te cleene maeten te willen
vermeerderen – examinerende daer op de voorseide Gelyse, off zy nyet jeghens den heescher
oft huusvrouw zoude ghecocht hebben zeker maeten omme olie te meten, midts de zelve
nyet te cleene gheweest hadden ende verzouckende an tvoornoemde oirconde dat hy de zelve
zoude hebben allen ghegroot hebben die tzelve haer refuseerde ende wat maeten het waeren,
met heesschers breedters zy ten desen zoude moghen weten.

5

Claes van Bethleem & Maeyken zyn huusvrouw

Ende tot breeder betooch van de voornoemde maten, believe te hooren eeden ende
examineeren oirconde in marge off zy nyet wel indachtich zyn ende in ghoede memorie
hebben dat gheleden onderhalff jaer off daerontrent, zy deposanten ghegaen hebben ter
wynckele van de voornoemde heescher, alwaer zy onder andere waeren, ghehaelt hebben, olie
in een canneken, twelcx gemeten was met een pynte ende halff pynte, die de zelve heesschers
huusvrouw was ghebruuckende, welcke canneken met de zelve pynte ende halff, noch nyet
vul en was ende also drie ofte viermael gemeten hebben gheweest, heeft tzelve tot over
zekeren tyt altyts ghetrocken gheweest totten rynck, zonder tzelve te meten ende tot over
ontrent de twee maenden dat de voornoemde deposanten tzelve ghewaere zyn gheweest daer
tzelve canneken hebben doen meten met ghoede gheyckede maete ten huuse van de weduwe
van Jaques de Muelenaere.

6

Den zelven Goesteene ende zyn wyff

Believe voorts te examineren de zelve oirconden off zy nyet naer tghewaere werden van de
quaede maete vande zelve heescher, zy andermael gheghaen zyn tzyne huuse om olie met
tzelve canneken ende dat doende meten, ghevonden es gheweest ghelycke het eerste meten
ende als doen tot sheesschers huusvrouw zegghende, zy was metende met haere maete, heeft
tzelve canneken noch eens gemeten met de gheyckede maete, ghemaect by Vincent van
Bocholt, ghezwooren yckere des voorseide stede ende alsdoen de waerheyd dannaff
bevonden, bedraeghende de zelve cleene maete wel ten intreste van de zelve oirconde, xx
deniers parisis op de onderhalff pynte, zo dat deur tclaer betooch vande onghelicke van de
heescher hy ende zyne huusvrouw de zelve deposanten nyet in ruste ghelaeten hebben tot
anderstont zy hemlieden thaerlieden huuse ghehaelt hebben, de zelve ontbiedende ende oick
omme hemlieden ghaende wel te zes tyden, alwaer voor bekende schaede ende interest vande
voorseide cleene maete, de zelve deposanten toeghelaeten ende ghegheven was de somme
van xxiiij pond parisis ende een schortcleet, weert wezende iij pond vi schele parisis twlecke
hy heescher, mochte redimeren met gheld hoewel tvoorseide interest vele meer was,
bedraeghende zy of hy, heescher voor de redempite vande voorseide xxiiij pond de voorseide
oirconde nyet en presenteerde de olie te gheven twee jaer lanck gheduerende, twee stuvers op
den stoop, min dan de zelve was gheldende.

7

De voorseide heeschers huusvrauwe presenteerden in supplemente van preuve te purgieren bye eede, dat alzo zy te diverschen stonden olie ghehaelt hebben ten huuse van de zelve heescher, zy heeschers huusvrauwe haere canne ghenomen heift ende ghemeten secretelick zonder tzelve te willen doene in haerlieden presentie, vreesende tghewaere werden van de voornoemde quede maten, zo oick de verweerders presentieren, te weten dat zy in haerlieden kannen maer en consten cammen acht ponden wulle met een stoop olie ghehaelt ende ghemeten met de maete van verweerder, alwaer zy in contrarie met een stoop olie ghemeten met gheyckede stedemaete, cammen, zo zy noch daghelicx doen ontrent de elff ponden wulle.

Mids welcken, nemende conclusie, tenderen ten fyne dat by eerweerder heeren sententie diffinitive ende over recht ghesenteert met quaede causen becroont ende beclaecht heift, over zulcx zal de voornoemde heescher ghecondemneert werden de voornoemde verweerders te recompenseeren duer de voornoemde te cleene ende ongheoirloofde maten ghebruuct ende daarmede ghemeten, naer advenante van de olie by hemlieden aldaer ghehaelt ende ghelycke hy andere ghedaen heeft, zonderlynghe enieghe vande voorgaende oriconde, bedraeghende ten minsten xx deniers parisis op de voornoemde pynte ende halff pynte, als waarmede de verweerders altyts emmers den meesten deel ghemeten zyn gheweist, zo zy verweerders tot breeder preuve, met haerlieden huusvrouwen presentieren te purgieren bye ede des noodt zynde – condempneeren voorts dheescher inde kosten vande vervolghen ter tauxatie, implorerende tnobele officie van de juge.

December 1589 - De Leeuwe – SAP 115 – nr. 110

Omme van weghen Pauwels Vermeesch, heescher over eendere zijde
Jeghens ende in prejudicie van Sebastiaen Noiret, verweerder ter andere

Alvooren dat tot openynghe ende onstaende van desen zaeke, zo dient gheweten ende ghehouden voor waerachtich dat alzo den heescher hadde verteert ten huuse ende herberghe van de Leeuwe binnen dese stede, daer woenachtich es den verweerder, de somme van twaelf ponden parisis ofte daerontrent.

1589 – Bevolking in Veuren ambacht - Pauwel Heindericx
--

Veurnambacht wiert van dage tot dage meer bewoont. Men vindt uut den lantcoste vanden jare 1589 datter toen de drie vierde deelen der landen benooten waren. De prochien, van zuyden de nYsere gelegen, zijn de gone die lest bewoont zijn geweest; te weten: Oostvleteren, Westvleteren, Crombeecke, Stavele, Haringhe, Proven ende Reninghe. Sulcx saum voort, omdat die de meeste verwoest ende onbewoont zijn geworden, gedeurende de blocquade van Ypre.

Niet jegenstaende de wachten, dier ghewachten wierden, soo in de nieu gebauwde forten, als op andere plaetsen, quaemen de Oostendenaers noch gedeurichlick in de Casselrie volck uut hunne bedden halen, om die op swaer rantsoen te stellen. Het magistret, trachtende van hunne gemeente daer af teenemael te bevrijden, deden noch verscheyde sterckten maecken op den Veurnambachtschen dijck, te weten: drie tusschen Nieuwendamme ende Nieupoort, die genaemt wurden, Burburgh, Beckaf ende Verlooren-cost, een te 's Gravenbrugge, eene andere by 't Quaetstgratken ende verders eene ter Blauweworre.

Door de bewoners van de Acht Prochien wierden insgelicx sterckten gesticht ter Steenstrate, Neereverdrage, ende eenighe andere op het Yperleet. De besettingen die in lest genaemde

forten lagen, stonden onder het bevel van Guislain Hamelron, ende Jonker Spierinck stont aen 't hooft der mannen der gone die lagen tusschen Nieupoort ende Dixmuyde. De ruyters die tot Nieupoort in garnisoen waren, moesten wacdhte houden tusschen de lestgemelde stadt ende de zee. Verders stelden de wethouders der Casselrie, tot meerder bevrijdinge der streecke, eene acht aen, die langst 't Vloeymarck moest wandelen.